

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháám:

Jetsocríjtó ihdé múnááúvu

(Rc 3.23-38)

¹ Dabíi, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj
tsiiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé
múnááúvú illuúme:

² Diibyéhjáa Aavaráá tsiimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsiimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsiimavá Jodáake tsijtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsiimavá Tamáadívú Pááreé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsiimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsiimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsiimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsiimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsiimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsiimavá Bóóke Raáadívú. Aabéhjáa Bóo tsiimavá Obéেকে Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsiimavá Itsaíikye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsiimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsiimavá Tsaromóoke Oriá táábadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsiimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsiimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsiimavá Áát-sákeé. ⁸ Aabéhjáa Ááttsa tsiimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsiimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsiimavá Ot-síake. ⁹ Aabéhjáa Otsiá tsiimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsiimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsiimavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsiimavá Manatséেকে. Aabéhjáa Manatséé tsiimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsiimavá Jotsiáake.

¹¹ Aabéhjáa Jotsiá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbé-muma. Téijyúhjáa Babiróóniá múnáá hójtsiri méihdéejte ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá Abiíooke. Aabéhjáa Abiíoó tsíimavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá Eriíooke. ¹⁵ Aabéhjáa Eriíoó tsíimavá Ereataáake. Aabéhjáa Ereataáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaríá tajíí íjcyáábeke. Aanéhjáa diille Maaríá tsíimavá Jetsóoke, ‘Pájtyetétsoóbe’ nééiyóné ‘Críjtoó’ némeíbyeke.

¹⁷ Éhduméhjáa Jetsóó íhdé múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiíkye. Aabéhjáa dsíjívnetu dííbyé hajchíyējuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívnetu dííbyé hajchíyējuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhbody ‘camácámá’ llíyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áabeúvudítýúhjáa idyé llíyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróóniá múnáa méénujcsítýu ityáhjáemeke tsajtyé íiñújvu. Téijyútúhjáa idyé ditye llíyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtorējuco tsíimávameíñe.

*Jetsocríjtoke Maaríá tsíimaváne
(Rc 2.1-7)*

Matéó 1:18

3

Matéó 1:22-25

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíimaváne: Dííbyéj tsiijúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áabajáa ityáábávaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítyúné ihdéré tsúuca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne.

¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu nééllema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjuco dílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaaca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácútsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa díbye ítsámehíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe nééhií:

—Jótsej, Dabíiúvú tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeítyú dítyáába íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éevane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu díllekej. ²¹ Muurá tsíimáváille wájpiikye. Áábe mémei Jetsóó díbye ihyájkímuke ímítyuháñetu pájtyetétsóíñélliihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi nées Jotsééke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa díbye ipyééne dílleke újcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá díbye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dille tsíimáváabeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjáyú uubálle múnáájpij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpiikye úújétúné badsíjcaja éévaáhi. Aane tsíimáváille wájpiikye. Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjuú uubálle múnáájpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa iiñújivu dílbyeke tsíimavámé Beréé coomívú Heróódé téené iiñújí avyéjuube íjcyánaaaca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnáa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá diibye éhneva jodíomú avyéjuube íjcyáíbyeke tsáápille tsíimávaabe? Muurá íñe nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbál-léné miicúruwake. Áánéllii muha metsáa dílbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé tsúuca waajácúhi. Aanéhjáa dílbyeke tsíwárejcáro pámeere teene Jerotsarée múnáamájucó. ⁴ Áánélliihyéhjáa pihjyúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjútémá tauhbájú uwáábojtéke. Ááamekéhjáa dílloobe kíavú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáíbyeke ditye tsíimávaíñé némeíhijcyáne. ⁵ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa iiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa iiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnáa tahñéjté meíjcyámedítyú tsaapi íjcyáá amúhá avyéjuube amúhakye téhméíbye.

⁷ Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii Heróódé píuvá wáajácúratúné diitye mícúru waajácu múnáake. Ááamekéhjáa dílloobe ímíñeúvú múijyútújucóhjáa ímichi

míícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácuté diibye tsííméneke. Aane ámuha dííbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúrúvaté dííbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyéjuube Heróodé diityémá fhjyúvátasihdyu idyé pehíjcyámé diibye míícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújetenáa díbyéwu ijcyátsíí hallúvú míícúruwa táchúúreevéhi.

¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééjá pañévu úcaavémé úújeté tsiiju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurúvámé imíhmoúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé dííbyéwúuke óoroó, ijtsiéétsoo, mííraá, éhdunévu.

¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe nées Heróodé ijcyáhullétú ditye ióómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsiíletúrējuco.

Jetsóoma tsííjumútsí Ejíhtó íiñújivu úmíváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówaávéne nées dííbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá nífhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méjcyáa téhulle ámúhakyé o néesé hajchóta. Muurá Heróodé nehcoó aadi tsííménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó íiñújivu. ¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróodé dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe fhjyú uubálle múnáajpij tééveri illu néhdújuco: Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsiimedívú lííhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróóde ávyétá ihnáho cayóbáavaté diitye waajácu múnaa tsielletúréjuco óómíñeri. Áánemáhjáa íjcyaaabe lííhyánutsó wapímúj tsiimedívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjídípívu, diityéhjáa waajácu múnaa míñéécú pijcyábájucó ípyée míícúruwake íájtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjídívu. Teenéhjáa Berée múnááj tsiimedívú lííhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsiimemájucó. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsijívé maatyóbá melleebóhi. Rakyée muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéemuj tsiímé dsijívéneri. Aalle tsá ímíletú díílleke mebóhijtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróóde tsúuca dsijívénéllii níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhií:

—Maájkýéne wa meóómí ámuha íjraéémú íiñújívu. Tsúuca dsijívémé tsiiménéwúukée dsijívétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújívu.
²² Áronáacáhjáa diibye Heróóde cápáyóóvé íllíyéjuco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyeéíyóneri. Áánéllíihyéhjáa Gariréa íiñújívúréi péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévúi ditye péeityúné néénéllíihye. ²³ Aaméhjáa úujeté Natsaréevu diibyéhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaiñé tsúucajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyádújuco.

3

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)*

¹ Téijyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa iinújiri ínéubará píivyétútsihyi.
² Íllúhjáa úwáábohíjcyaaabe:

—Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméi mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébe íavyéjéjete meíjcyá meke újcuíñé tsúuca méhdivu píihíjucóóhií.

³ Diibéyhjáa Jóáadityu Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía nééhií:

Méllééboó ínéubará píivyétúné iinújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Mémibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjínetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú ócájmííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe.

⁵ Áábé uwaábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéa iinúji múnáa, Joodáaj píihíri íjcyáne iinúji múnáa, íjcyame. ⁶ Áámedityúhjáa muhdú íicyahíjcyanéhjí úúballémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyáne teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyéme íjcyáha múnáama, tsadotséó imyéme íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllera téhdure itsójtsótsámeíñé peecútere. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjapéé:

—Ávyeta ámuha íñimiyémúeméjté mejjcyámeke
 ʒmúha ámúhake néé peecútéré ámuha teene
 meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke
 méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari
 íjcyánetu? ⁸ Ímiááné ámuha metsójsótsámeíñé
 meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyané
 meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco mejjcyá tééneréjuco
 ámúhadítú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néetune: “Muha
 muurá Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe mejjcyámeke tsá
 íñá múúhake pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjuvatúne.
 Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe
 ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiménémúháábeke.
¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoiñé
 éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjji
 íllóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááné ámúhake
 ó tsótsóhíjcyá nújpacýori ámúhá ímityú ámuha
 meíhvéjtsómé íjtsaméi tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke.
 Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta
 táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o
 tácoriúcu dííbyedívú o pííhívéityúroóbe. Diíbye ihdyu
 ímiááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho.
 Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoiíbye.
¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbájchómeke dówajcároó
 ímityúmedítu. Ááne tsaímíyé pícyoóiibye diitye
 ímiáámeke. Áánetu ímityúmeke waagóoiíbye cúújúwá
 pañévú éhne múúne trígotu ímíúhjí meújcyúne íatéréene
 téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséomuke
 nebe Jóáá.

Jetsóó tsójsótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa iinújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllevu dífbyedívu itsójtsoótsámeiki.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dífbyeke:

—¿Aca muhdú cáabyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsoóyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méenuú tehdu Píivyéébé ímilédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénéllii Jóáa tsojtsó dífbyeke.

¹⁶ Aabéhjáa itsójtsoótsámeítsihdyu íjchívyebe ítténáa cáámetu Píivyéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívu. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Píivyéébe néehíi:

—Áánu Hájchíwúuke o wájyuúbedi mítyane ó imíjyúúhíi.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójtsoótsámeíñé boone Píivyéébé Apííchó dífbyeke tsajtyé íinéubá píivyétúné iinújivu téhullévú Naavéné dífbyeke imáváríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájuco májchótuube íjcyaaabe ajoyááavatéhi. ³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehíi:

—Bo ímiáané Píivyéébé Hajchi u íjcyáhajchíi íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcyatúne. Muurá téhdure Píivyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnéllii tsajtyéébé dífbyeke Jerotsaréevúréjuco. Áábemáhhjáa néríívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dífbyeke:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme ìiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvítýúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Téhdure muurá nééne dífbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memáváríjchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíne tsajtyé dífbyeke cámeéhaú níjcaúvu. Áhbaú níjcaútúhjáa úújétsoobe páneere ííñúji avyéjuvu. ⁹ Áánemáhhjáa neébe:

—Páneevúré ííneevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsoíñúné dífbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dífbyeke íícuvéne.

*Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa ííñúji múnáadítýu
(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)*

¹² Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa ííñújivu íhcyóomi Natsaréevu. ¹³ Ácoomíyíhjyáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa

iiñújiri ijcyáné unéucóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríii, ijcyáné dohjíba múnáá iñújícú úníuri ijcyáoomívu.
¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíomú ijcyátúné míamúnaa ijcyá Gariréa unéú ijcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, ijcyáné dohjíba múnáá iñújícuri.

¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájacutúmé wágóóóvéiyóme. Árómemma tsúuca ijcyájúcooróné ditye pajtyetéyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúuca nįjkyéjiri ijcyaaabe Píivýéébe íavyéjújete ijcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

*4-meva ímamyémú ijcyáímyeke Jetsóó újcune
 (Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úú-jeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Pééodoro. Áánetúhjáa tsįjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúráávye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píivýéébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíñé wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdyúhjáa éhniíñewúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmííné pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikyé. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cáánikyé íhvéjtsóne péé díbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)

²³ Páneeréé Gariréá íiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóo úwááboobéré pihíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímiáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityéke. Aabée bóhíítsohíjcyá páhduvéré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsííriá íiñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dífbye éllevu páhduvéré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíítsohíjcyaabée.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa dífbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréee, Jodéá íiñújii, Joodáá tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

5

Cáméhbáu hallúvú Jetsóo úwaabóne

¹ Aamée dífbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbáu hallúvú ácúúveébe. ² Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe nééhií:

Muhdú nééne míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

³ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó Píívyéébé icyánéjcu piáábójuri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

⁴ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmítýá’ néétume ímí tsaííbuwáré ícyahíjcyáme. Píívyéébé diityéké íájcuíñé nééné ííñújí muurá diityé wáábyuta.

⁶ Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke piááboobe dibye ímillédú éhniíñevu ímí ditye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye íjcyane pamévakeré ídaatsólléne piáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ídáátsóvéne piáabóhi.

⁸ Maímijyu ditye íjcyane panévaturé ímiááméré íjcyáyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

⁹ Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke ímiááné Píívyéébe dilló ítsíímedi.

¹⁰ Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú ijcyá níjkyéjiri.

¹¹ Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi íúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjúvuhíjcyáme.
¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyúúvú téhdure Píívyéébé íhjúvú uubálle múnáake patyéhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyérónáa íllure méimíjuhíjcyaco.

Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámeihjycyáne áhdó ávyeta ííné imíjyaú ámuha méijcyaa níjkyéjiri.

Píivyéébeke wáájácútúmé uwáábojte

(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

¹³ Aame ííńújiri ámuha méijcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímú-tuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene néeca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhjycyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meihvetéhajchíí waagóo-jtéréjuco ámuha méijcyáiñe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méijcyá ííńújiri ímiáájú ámúhadítyú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáú níjcáuri ijcyacóómí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá mújyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íajchúcunúki. ¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íajtyúmíne tsijtye íavyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píivyéébe taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúmé ihdyu méjtsúcunúdí Píivyéébe taúhbaju, dífbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéjji, ijcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyáne ímíñeúvú míamúnáadvú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhake o néé muurá Píivyéébe taúhbaju tsá mújyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííńuji wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere dífbyé waajácúháámitu néhijcyanéjji pájtyeé muhdú tene néhijcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dífbyé taúhbajúúnetu

íhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúllémeítyú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panévare dííbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójucu míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúlléméííhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhake o nées eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá mújyju ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúeje.

Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne

(Rc 12.57-59)

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éjyuuúvu ámúhá ihde múñááuvuke íllu némeíne: “Tsá múu míamúnáake dsíjvétsotúne. Muurá tehdu néemema ihnáhoóíne tene ímíbájchómeíne.” ²² Áhdure ámúhake o nées tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéroné muurá téhdure ápíchó díityé hallúri. Áhdure idyé tsaate ehdííva tsijtye néhajchíí díityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévu ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medáríívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyju ihdyu Píívyéébeke dúúrúvameíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúvane ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjí ditye ímíbájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíneúvu cánáájánújcatsí ávyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ²⁶ Ímiáánetúré ámúhake o nées tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyju.

Ihdícýámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éjjuuvú méihdé múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícýámema dómácójcatsítyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámúhakye o nées muurá tsaapi pevénéré tsáápíledi úmúúpívyérónáa tsúúca díllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméí pañe.

²⁹ Ahdícýane díhyállúuri u íiténeri ímityúné u méénuíyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teú. Óvíjyuco ihdyu tsau díhyálluu u wájýúrou wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóoóvénáaaca. ³⁰ Áhdure díhyójtsiri ímityúné u méénune uke tútávátshajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyuco ihdyu téhojtsi u wájýúrohójtsí wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóoóvénáaaca.

Táábávajcatsímyé wágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19:9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihdé múnáaúvukée Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca dílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámúhakye o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye dílleke táábávaabe ímityúné meenu méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíhjuvadájuco meméenuíyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjjuuvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri

íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiáánetúré imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dílbye mémé idyómajcóné meenú muhdú iñéhdújuco.” ³⁴ Áronáa ámuhákye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyeji muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébé avyéjúré teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe éhnéré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsarée muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí nééhií: “Ééé ímiááné tehdujuco teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejíivari.” Ehdu íhgyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhgyuváné Naavenedítyuré tsááhií.

*Mepíámeítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)*

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuuúvúu ámuhá ihde múnáaúvuke tsiíñe Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúvééhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyuúúúbeéhjí wápíyúúúvééhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámuhákye o nééhií: Tsá múu ámuhákye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítyúne. Áhdure tsaate ámuhákye méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámuháma tsane íímíbájcho ípíúúvámedítyú ámuhá

caaméeja dójtúcuhájchíí múu ìiná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámuhá tsuucójá dibye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámuhákye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehnííñevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámuhákye tsííñé piáábó táumeíhajchíí múu piáabóhi. Áhdure tsaate ámuhákye tsíeméné bóónétu ióómíchoíñé táumeíhajchíí múu ajcúhi.

*Meke múnáájtsórómeke mewáyyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wáyyúmémáyé múu wajyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wáyyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámuhákye o nééhií: Ámuhákye múnáájtsórómeke múu wajyúhi. Áhdure ámuhákye múhdurá dáríívéromé hallúvú múu piááboju táumeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méjcyaa ímiáané ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyáabej tsííme. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúroméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámuhákye wáyyúmekéré ámuha mewáyyúhajchíí tsá ímiá wáyyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewáyyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámuhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúme íjcyaromé téhdure diityéké wáyyúmeke wajyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámuhákye ímí náhbévahíjcyámémáyé ímí ámuha meíhjúvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé méjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturomé ímí íjcyámema ímí ihjúvájcatsíhi. ⁴⁸ Ahdícyane

ímiááméré múu ijcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkíyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhakye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítýú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejááné pañévú, ulléjjjtónéj piínévú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkíye. Aane téénetu ámúhakye ímiááneturé o néesé ápááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne ííténe tééne áhdó ámúhakye píááboóhi.

Píívyéébema meíhjuváné Jetsóó úwaabóne

(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjuvávácooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejááné pañévú ulléjjjtóné úniúvú Píívyéébema íhjuvávahíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhakye o néesé ápááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dííbyema ííhjuvávácooca ímijcóhó pañévú

iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnááaca. Áijyu ihdyu ámúhake píáábóííbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjírè ihjyúvatú dííbyema ííhgyúvácoóca. Pane tsá múu bíwáánéré wápihtsúcu híjcyatú dííbyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá ítsúcunúhíjcyámé ditye bíwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye díityéké illéébóne áñújcúiyóne. ⁸ Ahdícyane tsá múu díityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú íiná méhdityu píhtone dííbyekéi metáúmeítyúrónááaca. ⁹ Áánéllíi múu íllu ihjyúvá dííbyema:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máávyéjutsó dúúruvámére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímíllédú múúhake túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyá paijyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdu múu Píívyéébema ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdícyane muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné díityédí ámuha meídáátsóvéne

maábájíívéhajchííjyu. ¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meíhgyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jet-sóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meíhgyúva majcho maáwácooca tsá kehdivéméhjívú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o nées apááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhijcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Áhdícyane dííbyema ámuha meíhgyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óví ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehdujúco ámuha meméenuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakye píáábóííbye.

Ímí níjkyéjiri meíjcyáne uwáábo

(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu ííñjiri iéhnéváiyóneri tsúúrameítyú múhajchótá téene tájpi ámuha meíjcyáiyónerííjivari. Muurá ámuha téene tájpi meíjcyáronéhjí ámúhadívú tútáváaveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúrameí níjkyejívú Píívyéébe ámúhakye ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríjéjuco ámuha meííjiveíñe.

Méhálluúúcú peetédu nééneé

(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ámuha ímiáánéré meííteneri metsúúrameíhajchíí

teene ámuhadítýú bóhówaúcúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meííténeri metsúúrameíhajhíí tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá Píívyéébé icyánéjcujeje ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeíityú ílluréjucó ámuha metútáváávénéllíihye.

Míjjtócú meúraavyéné tsá ímityúne

(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhnííñevu ámuha mewájuúubeke. Áánetu tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájuútuube. Ehdu néénéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrameííñé mítyane meéhnéváíyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene

(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyane ámuhákye o néé tééne tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájjyamu, íjcyáneri. ¿Aca páneere iiná ámuhádi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha meíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyané tsane tééne tájpi éhnííñevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré múijyú méénútúrómeke diibye ámuhájj Caani níjkyéjiri íjcyabe máchótsohíjcyáne. Aanéjjí muurá diityé ehnííñevu ámuha míámúnáa méwajyúmeíhi. Áámeke ámuhákye Píívyéébe tsá íínetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámuháditýú iiye éhnííñevu cáámenútsámeííyoóbe? Íjcyáábejjíivari.

²⁸ Aanéjjí óvíjyacóóné ámuha meíjtsámeíhijcyané ámuha mewájjyamúúváíyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu

wajcóháñé múhdutú píivvehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjúté ehnííñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. ³⁰ Ehdu muurá Píivvyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúuca chémene. Aabéjǰí awáá muurá ámúhakye éhnííñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píivvyéébe tájpiyé ijcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca ñná ññe mémájchoóhi? ¿Aca ññemá ññe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítyú Píivvyéébe íjcyátúcoocájǰívari. ³² Muurá ihdyu Píivvyéébeke cáhcújtsotúme ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjǰiri íjcyaaabe waajácú ñná ámúhadítyú pǰhtone. Aabe ihdyu ámúhakye píááboóhi. ³³ Áánéllii múu tsane ámúhadítyú pǰhtóroneri íícúvetúme tsúúrameíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píivvyéébeke iúráávyéne dílbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhakye díbye íínetú pǰhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllii tsá múu íjtsámeítyú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájccóǰjǰiri muhdú íjcyáneríyé íjtsámeíhi. Muurá Píivvyéébe ámúhakye píáábohíjcyaa panévatúré pajccóǰjǰivare.

7

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjuváiityuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjuvátú Píivvyéébe ámúhakye íñéétu téhdure ímityúme ámuha meíjcyane. ² Muurá tsíjtyeke ámuha ímityúne

medáríívéhajchíí téhdure ámuhákye Píívyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme? ⁴ Muura úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhákye mebohdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¿Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebohdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímeyeke maájcuítyuró bóónétu íllure ámuhákye díjújcuíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjúcútyuró íllure téuhji tádíríhcóiyómedívu. Ehdu nééne tsá múu ímiáájú Píívyéébé uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píívyéébeke piááboju metáúmeíñe

(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámuhákye díbye íájcuci. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámuhákye díbye ípiááboki. Áhdure métaúmeí ámuhákye díbye ityúkévéjtsoki. ⁸ Muurá tééne tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Díbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkevétsoóbe.

⁹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámuhadítyú íjtsiiméné majcho táumeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñáa ííñimyédívúré ájcúiyóme? ¹¹ Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámuháj tsíimeke maájcune. Aanéjii awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré íájcune.

¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámuháma íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu diityémá ímiááméré ijcyá ditye téhdure ámuháma ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnáa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájijto

(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáho íuráávyé néérojijtó úraavyé níjkyejívú meúújetéjijto. Muurá íjcyajijtó tsíijto tsaímíyé meíjcyajijto. Árónáa téjijto meúráavyerómé nihñéetsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojijtó muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáho íuráávyé néérojijtó meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane

(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téiibúwá meíjcyá állíu múnáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámuhákye

nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Ááneturé méwaaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyahé tsá ímiááné nééváítyuróne. ¹⁹ Áánéllíi múúne átéréehé meíllóne mécójajt-sóhi. ²⁰ Aane muurá úmehééné méwaaajácú keehé ímiááhé íjcyane ínéévátúre. Ahdu íívane cáhawáá óvíi ámuha méwaaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye

(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú íjcyámekéré újcuíbye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráítyúronéhí.” ²³ Ehdu oke ditye néérónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó amúhake o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meííné óhdityu.” Éhdure ó neé diityéke.

Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébone tehdújuco íjcyabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíihye. ²⁶ Áanetu íñe o úwaabóné lléébójúcóoroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcutuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá ihdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyétá ímí úwáábohíjcyabe diityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjuvájíjtójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

Íjpi chájáávéebeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu nítyéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áanáacáa tsaapi íjpi chájáavebe dífbye éllewu itsááne dífbyé lliiñévú ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

³ Áanéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dífbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhiibe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhiíne. Tsapéhúré llúúváábe éllewu péene dífbyedívú dúhjét-sámeityeco. Ááne Moitsééúvúu néhdu Píívyéébeke

tsieméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájacu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó nées dífbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpikye Jetsóó bóhíitsóne

(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dífbye éllevu itsáane piáábó táumeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Avyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyetá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájuco íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Cána bo o péé o bóhíitso dífbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpíyé o íjcyabe ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o nées íchihdyuré u íhgyúváne tujkéveri dibye ibóhííki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhíííñe. ⁹ Muurá táavyéjajte oke táuhbáné ó méenuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méenuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiéllu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáájpikye tsieménevu o táuhbáné méenuúbe. Ahdícyane ó waajácú u neécooca táúníu múnáajpi bóhíííñe.

¹⁰ Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúl-lévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o nées tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa ijraéémudítýú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu.

¹¹ Ehdu muurá pahúllevátú tsaaimyé mítyame ijraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódu ímí Píívyéébeke cáhcújtsóimye. Aame dífbyé avyéjuvu

úcaavémé nahbévájcaatsíí majchóháñeri Aavaráaa, It-sáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu ijraéémudít-yú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévú Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tét-sihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyaa íhwáñeene ííhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe diibye tsodáhómú avyéjúúbeke:

—Áyu wa dipye dihyávuj. Óví ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúnú múnáajpi bohííí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéveríhgyaa tsúuca bóhííbe.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíítsóne

(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa diibye Péedoró baabe áívyeri chémelle ícyuwájá pañe.

¹⁵ Áállekéé Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúuca bóhíílle múúhake májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhíítsóne

(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsiíñe chémeri íjcyámeke bóhíítsóobe.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhgyaa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhduvaré néene chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco dibye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke úuraavyéné ímílleróme

(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhake neebe muha únéucóbá

tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánaacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbye éllevu itsááne néehíi:

—Uwááboóbej, ó imíllé úúmave o péhijcyáne kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéliihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújǵi pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsihjima. Áánetu muurá íñe Míamúnájpidívúu o ípívyéeveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúrée idyé tsaapi dífbye déjuri péhijcyámedítýú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihiyo éllevu. Óvíi ihdyu múijyú óhdivu dsíjíveebe úúmavejuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónacáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájǵjtó úráávyetúme cúúújcatsí idsíjívecoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha mǵneri mepéé únéú tsiñéjcuvu.

²⁴ Áánaacáa ávyéta tsǵjpá néené kiijyébari mítyane nohji íjcyane múúhake pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi.

²⁵ Áábekée muha íicúu maákyéjtsóne menéehíi:

—ǵÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! ǵTsúúca mémájcanúuhi!

²⁶ Áánéliihyée neebe múúhake:

—ǵÍñeriami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ǵTsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhake íñétsihdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucóo tene íhveténé

dálhañérujuco. ²⁷ Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáabeke muhdú kíjyébama núj-pacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúuca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará iñnújivu. Áánaacáa dífbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsí níjkyénéj pñínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néemutsi tétsii ícyahíjcyánélli tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsii Jetsóoke kévádíjcyó illuú:

—¿Múhtsikye ihdyu pátsaríjcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyaaabe! ¿Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñíhírí mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánéllihyéé naavémú diityétsí pañe íjcyame Jetsóoke néehíi:

—Múúhake íjtyétsí pañétú u wáágóohajchíi aatye méénímú pañévuréjuco muha meújcámeíñe.

³² Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíñe diityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsñíbámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri diityé tehméjté ávyetá ihnáhó illityéhi. Áánemáa ícúu tétsíj pñíhírí íjcyáméhji éllevu idsíínéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánéllihyéé pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dífbyeke néé tétsihdyu muha mepéékíi.

9

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévúré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóó éllevu tsaate tsivá ijpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dífbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dífbyeke íííténe neébe:

—Líhij, wa ílluréjucó dímiyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájñvéjucóóhií. Ahdícycane tsáhájucó ñná díhyallurí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóó néene tsaate taúhbájú uwáábojte il-
léébóne ííbuwááné pañe nééhií:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejíívari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñé Jetsóó iwáájácúne néé díityeke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi?
⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé imítyuháñé díityémá o ímíbañchóne. Áánéllii ó piivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbañchóhi.” Áhdure ó piivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.” ⁶ Ahdícycane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dífbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye dihjyávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnáa íllityéne Píívyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dífbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíhíhe.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múúhá iĩnújí avyējuúbé wáabyuta dsíidsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o péene díbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téjyju tahjyávú muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téenere dsíidsí ahdótso múnáa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé ijcyá múúhama.

¹¹ Áámekée ííténe paritséómú néé múúhakyé:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe.

¹³ Cáhawáa ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké téenetu o ímíbaávýétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyju tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémú Jetsóó éllévu itsááne díbyeke dilló tsáijyju Píívyéébema íihjyúvácooca majcho íáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píivýéébema meíhjuvácóoca majcho mááwahíjcyánáa tsá dímmamýémú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácóoca wáñehjíváténevu dífbyé miñútso múnaa tsáame kímóóvéiyá dífbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu néene támamýémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyané hajchóta. Árónáa ihdyu ímiáané íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñehajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájjyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meniityúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyu pañevu. Muurá béjpácyo iúhtsaráuúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bínojpácyoma cahpáyu. Áánéllii ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdéené uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne

(*Mc 5.21-43; Rc 8.40-56*)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýémuma Jetsóó íhjuvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dífbyé lliiñévú imímóuúvéne née dífbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjjivéhi. Árónáa ó waa-jácú dille óóma tsiíñe bóhiíñé u péébe dílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánélliihyée téhullévú péébema muha mepééhií.

²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénacáhjáa tsáápille 12

pijcyábájuco dífilleke ichémé tujpácyó íhvetépyúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle piihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dífbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhííhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dífbyé wajyámu. ²² Aanéhjáa iwáájácúne dífíledívú iyévóóvéne neébe:

—Íínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhííne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááné tsúúca bóhíílle.

²³ Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiró javu. Áanáacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máatyóba májtsí méénuhíjcyáhi. ²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dífbyedi. ²⁵ Áámekée tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco dibye iúcaávéne dílléwúuúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhíílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere téené iíñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátumútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míityétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsíinéríyé tsáámutsi dífbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabííúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaábej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mecáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetét-sóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuubej, muhtsi mecáhcujsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucoo ímiáané tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémútsí tsaímiyéjuco íitene. Áámútsikyée bóíjcyuube muucá teene dityétsí iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcat-símútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhgyúvátúúbeke Jetsóo íhgyúvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhgyúvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné ípañe íjcyáábeke. ³³ Áábé pañétúu diibe naavéneke dibye íjchívyétsóné boone tsúúca íhgyúvájúcoóbe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne nééhií:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu néene múha méhdityu méé-nune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséómú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá pañétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóo ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóo cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabée bóhíitsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhgyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi.

³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúme idáátsowu íjcyadu

néeme dífbye éllevu tsáámedi. ³⁷ Áámedítýúu neebe múúhakyé:

—Ímíááné mítýame míamúnaa ijcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéíyóné uwááboju úwááboméíyóme. Árónáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllíi múu táumeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye éhnííñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dífbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcu 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhakyé ájcu-ube ííhnáhootu dífbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsóhíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédooroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújí avyéjúúbé wáábyutáa dsíídsike o áhdótsóhíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dífbyere ‘Rebéó’ némeííbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wállóone

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakyé Jetsóó uwáábovu iwállóomeke íllu pítyajcói:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé iñújíñévu. Áhdure Tsamáaría ííñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraémú pañévuré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne

obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhíitsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduváré nééne chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táihnáhorí ámuha meméénúíñévú ámúhake ó ajcú pevénere. Áánéllíi tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure mét-sajtyédí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámuha máj-choo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepíaabóméré ámúhake píáábohíjcyáá panévátúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvú diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá íjcyá ámúhaj tééveri diityéké Píívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucó múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne’ nééíyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímíáánetúré o nées téhdu nééme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehnííñevu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóó obééjámuke bájú oohímýe pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne íñimye íícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsotúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhakye túkevjtsojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejááné pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhakye tsajtyéimye ávyéjúté éllevu óhdityu íjcyané uwááboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu. Áíjyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámúhakye ditye ékéévécoca tsá múu áábímýeítyú muhdú íhhyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhakye túkevjtsoó ámuha meíhhyúvaki. ²⁰ Tsá ámúhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhhyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyanére ámúhakye túkevjtsoóneri ámuha meíhhyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnaa ávyétá imítyú dáríívéjácútsííhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújácútsííhi. Áhdure cáánimu íjcyarómema lliihyánújácútsíimye. ²² Áhdure mítyame ámúhakye múnáájtsóo oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaimíyé nihñéétsihvuré áabucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnáa ámúhakye ímityúné dáríívéhájchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ímiáánetúré ámúhakye o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuháí pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábojúvú mewáájácútsótúnáaaca.

²⁴ Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íj-

cyatúne. Áhdure tsané avyējuúbé únú múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu ijcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámúhá avyējuube o ijcyároobe o ávyejúúllémeítyúhachíí téhdure tsá ámuha maávyejúúllémeítyúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpidi díllóhíjcyáme. Aamejííva muurá ámúhakye iávyejúúllétúne téhdure díllóhi.

Píívyéébedi múu illityéhi

(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu máábímeyeídí míamúnaa ámúhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámúhakye pátyehíjcyáné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere íiná meméenuhíjcyáné bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámúhakye o néhijcyáné múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúbálettúmé ámuha meíjcyáítyúne. ²⁸ Ahdícyané tsá múu áábímeyeítyú míamúnaa ámúhakye dsíjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámúhakye iwáágóoiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu díibye píivyeté ámúhakye iwáágoóné ávyeta múijyú ámuha meíjchívyéítyúmé meícúbáhrámeítyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímeyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcú tsájíhwwúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeítyómedítyú muurá tsá tsaapi ámúháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéítyuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámúhá níwáujíiné ijcyaróné waajácú múhdújívá ijcyane. ³¹ Áánéllii tsá íínerí ámuha maábímeyeítyúne. Muurá díitye coomímú wájyúmeíñé ehnííñevu ámuha méwájyúmeí Píívyéébedívu.

*Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne**(Rc 12.8-9)*

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeityúmeke ó bóhówájtsóó níjkyéjiri íjcyabe Lihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúbáleeé Lihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

*Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíne**(Rc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarílleé cááníkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílleé tsííjuke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsarílleéhi. ³⁶ Ehdu muurá tsamééré múnáátsójcát-síi oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehnííñevu tsamééré cáání-muma íítsüime wájyújcatsíhajchíí tsá ímíááné tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu íícúbáhrámeíiyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri íimíllédúré íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí iúráavyéneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

*Tsíjtyeke ímí meíícuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne**(Mc 9.41)*

⁴⁰ Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke íícuvémé okée wáalloobe Lihíyomájuco múhtsikye íícuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébé wákimyéí méénúmeke íícuvémé téene áhdó újcuú tsahdúré díityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámeke tsaímíyé íícuvémé téene áhdó újcuú tsahdúré díityéma. ⁴² Aane

diitye táuráavye múnáake nújpácyo díívanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wálloomútsi

(Rc 7.18-35)

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu tééne iíñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áánacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íj-cyaabe tsúuca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánélliihyéhjáa wállóobe mítyétsikye ímamyémudítýú dífbye éllevu. ³ Aamútsíi neevá dífbyeke:

—¿Ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú u bóhówáávéeífbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsí Jetsóoke néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwáá-boobe méénuráítyúronéhjí o méénune ámuhtsi maáj-tyumíne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjívémé tsi-íñe bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike paj-tyéteju tsúuca úwáábómeíñe. Énehji páneere méúúbál-leco dífbyeke. ⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu íñééné boone diityétsi déjuvu neebe múúhake diibye Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáá íñéubará píívyétúné iíñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méíjtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méíjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduvaré dífbyé íjtsaméi nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyée úcámeíhíjcyaaábe?

Muuráhjáa tehdu iújcámeicyá tsá ihdícyátsihyi dibye ijcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjurté jaaháñé pañeíyo diíbye. ¿Aanee muubá ímiááné diíbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi diíbyej? Ímiááné diibyéjucó. Áronáacáa tsíjtyé ehnííñevu diíbye. ¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake ditye íimíbbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri ijcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtdítýú ídáátsoobe ijcyároobe avyéjúúlléméíi diibye Jóáa ehnííñevu.

¹² Diibyée muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe icyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétumé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa éjyuuwú ijcyame téijyútújucó ihjyúvahíjcyáné dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moit-séeúvú ihjyúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéejpiyé muurá diibye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhjújtsóhahchíi mecáhjújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa tsiíñe dibye bóhówáaveíñe néhíjcyaaabe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome icyáhjújtsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁶ Ahdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha íicyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájtsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médáíívémeíhijcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsiime úhbácatsíhijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane

máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíinojpacyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménehíjcyá mééíbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévareé o májchoobe téhdure ó adó bíinojpacyo. Áánetu idyé íllurjúco óhdityu ámuha menéhíjcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónaa tene pánéévénétúí méwaajacuú keená ímiáané íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópítýúné míamúnaa

(Rc 10.13-15)

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane méénuráítyúronéhjí imyéenuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítýúnetu. ²¹ Neebépeé:

—¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca téjyuré técoomícyu múnaa ímítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe ballíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubálle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéétsihvuré diityémá ímíbájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmítýá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúméubá

ííhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráítyuróné o méénuhíjcyánée Tsodóoma múnáama éíjyuúvú o méénuca ímítyú ííhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápíi íjcyáiyocóómi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaáo múnaa ávyetá ihnáhó ícúbáhráméíí técoomí múnáape ícúbáhráméíñé ehnííñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímibájchócoóca.

*Méimítyutu meke Jetsóó állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)*

²⁵ Téíjyúu Cááníma íllu íhjuúvaábe:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímíáájú idáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehjújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsojú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhjuúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsáméíñe. Tsá muurá múha wáájácútú díbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhakyé o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátso tsaííbuwáaré o íjcyabe ámúhakyé o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áíjyu ihdyu ííñé imíjyaú ámuha méíjcyááhi.

³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámuhákye o nééne ámuha meúraávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

Wáyeéévejcoóji Jetsóo mamýmú méénune

(*Mc 2.23-28; Rc 6.1-5*)

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcoóji úmihéj piínétú mepáj-tyeme maáiyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcúne mé-majchóhi. ² Aanée paritséómú ííténe néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýmú meenu íjcyooji wáyeéévejcoóji meméénúityuróne?

³ Áronáacáa Jetsóo néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáá-vaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévu iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé íicúvé páaa tééjá pañévu pícyámeñhijcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévejcoojíí íjcyaróné wáyééévéityuróne? Aane muurá ditye téjcooji wáyééévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjíí awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñé ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o ímíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóityuró ímityúné méénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébéllii téhdure téjcooji wáyeéévejcoóji. Ehdúu Jetsóo néé paritséómuke.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dífbyema muha méúcaavé téjcooji pih-cyáávéjá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójsí íhyójsí múhdurá néébeé. Áánáacáa tsaate tétsihyi íj-cyame Jetsóodívú íñéétsóro néé dífbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeeévejcóójí tsaate chémémeke mebóhítsóiyóne?

¹¹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcóójí ámuha jééu obééjá wáhyéjú pañévu áakityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha méjchívyétsóiyáhi. ¹² Aanéjíí awáá muurá diibye obééjá wájyúmeíñé ehniíñevu míamúnaa wájyúmeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeeéve-jcóójí ímiáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóo dibye cujúúvénemáyé téhojsi ímíjpyeténe.

¹⁴ Átsihdyúu paritséomú ipyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyemedítyú chéméméhjike bóhíitsoóbe.

¹⁶ Áánemáa diityéké bójicyuube ditye muucá iúúbállé-tuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bójicyuube Píívyéébé íhyyú uubálle múnáajpíhyyáa Itsaía dífbyedítyú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyáá téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájyúnéllii ó ímíjyúú dífbyedi. Áánéllii Táapííchó dífbyé pañévu ó pícyoó tééné piáabori dibye pámeekéré

míamúnáake iúúballe muhdú tájtsaméi íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítýá’ íhgyúváityú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsóromedítýú tsá dibye ‘óvíjyacóóme’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóiibye íavyéjuutéijyu. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi Itsaía Jet-sóodítýú néehíí.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhgyúvátuube íjcyabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúúca ihjyúváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríí tétsihyi íjcyame iúl-lévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Muurá tsáné avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú ííivane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco dibye íavyéjú újójéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó

piááboriyé dífbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu méihjyúváneri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha mewáájácuro tsúúca dífbye avyéjú íñíújiri ámúhama íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne dífbye já pañétú múha tsájtýéityuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyéiyomé dífbye éhne. Áronáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íívane tsá Naavéné oke píáábóityuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ípíaabóné ímíletúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévaré ímityúné míamúnáa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé diityédi ídáátsóvénema. Áhdure íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedityú ímityúné íhgyúvárómedi ídáátsóvéífbye. Áánetu ihdyu dífbye Apííchotu ímityúné íhgyúvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ídáátsóvéityúne.

Íñéevatu méwajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí néevatúne. Ááneturé méwajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íívane ¿ímiáámejííva ámuha ímí méihjyúváiyá íñimiyémúeméjteré ámuha

meíjcyame? Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedítýú téenere íjchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjývúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjývúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúbállé Píívyéébeke muhdú íihjývúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchócoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóoiibe muhdú ditye íhjúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhjúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáítýúne. Áánetu ímityúné íhjúvahíjcyámé ícúbáhráméííhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráítýuróné imyéénuki

(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíne taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó éllevu itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénúráítýuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné diibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánéllíihyée neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjíívari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjúú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííńújí pañe 3 coojívá o íjcyátsihdyu tsiíne ó bóhííhi. ⁴¹ Aane muurá Níínibé cóómi múnáa amúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyáné míamúnaa ámuha mecáhcútsóhíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnaa

muhdú icyahíjcyáné ímíbájchócoóca. Muuráhjáa té-coomí múnáa diibe Jonááuvú úwaabóné icyáhcujsóné ímíbaavyé ímityúné íicyahíjcyánetu. Áánáa dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe ámúhake o úwááboróné j'íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsííñe iñúji múnáalle ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné j'íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íajtyúmítúnéllíi íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne b'wáábé pañévúré ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévú.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibe ajtyumíváné diibe ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéebé éhne múu jaa llíjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke di-ityémá tsiíñe iúcaáve dífbyé pañévú. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehnííñevu ícúbáhraábe. Ehdu muurá ímityúme íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

Jetsóoke tsíjju dífbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsíjuma dífbye éllevu tsááme wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íhjuváné dífbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dífbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú dítsíjuma íjcyamévá imíllé úúma íhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu iñétsihdyu múúhakeye úúbácyunúúbéré nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbémuú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meijcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsomé dibye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémuú, táñaallémú, wahárómu.

13

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meijcyájatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyíi muha meijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa míiné pañévú úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjitú. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhgyáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wávarajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Ááné tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí íícúíwuúré iíñé tétsii iíñu imíchi íjcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeriyé tébajkyéjí íjcyánéllíihye. ⁷ Ááné tsiúhjíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu

píivýenetu tsáhiibájí neevá mítyane. Ááné tsihíibájíhjáa lííñevúré neeváhi. Ááné lííñevurójucóhjáa tsíhiibájí neévane. ⁹ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsohíjcyáne

(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu díbye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveeki tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne?

¹¹ Áánélliihyée múuhakye neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píivýéébe ámúhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá díbye wáájácútsotú téénevu eene ámúhakye iwáájácútsódu. ¹² Muurá

ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu dítye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá díbye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánévu dítye wáájácúroné muurá íllure dojtúcúiibye diityédítyu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjítu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure

teene ájtyúmíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu icyahíjcyámé Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Itsaía íllu néhdújucu:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá dítye wáájácúityúne.

¹⁵ Dítyé íjtsaméi ímí neétúnéllii tsá dítye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame icyahíjcyá wáájácúmeityúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúuca méwaajácú ìiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúuca méwaajácú ìiná ijcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyjuúvú ijcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará iájtyumíne ìñe ícyooca tsúuca ámuha maájtyumíne. Árónáacáa tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone ìñe ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Árónáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

*Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)*

¹⁸ Cáhawáá ímíñeúvú meíjtsó bajtsó múnáájpídítýú ijcyáné uwááboju ìiná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri ijcyaaabe Píívyéébé avyéjutu ijcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñnévúhjáa dójcouhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduvéne nééné mávaríjchojúúné ijcyanéhjí iáábucújúcótúnetu illuréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa ijcyátsihvu dójcouhjí imíwu íñneróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúuca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrameíñéllii ténejcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañnévúhjáa dójcouhjí íñneróné illure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme.

Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áamedítýú ijcyámé tsaate éhniíñevu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene tríígóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate ihtsútáwu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa lííñevúré nééváhiibájídú néémeé. Áamedítýúí muurá ijcyámé tsaate diityé lííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpídítýú ijcyáné uwááboju.

Tríígójí pañé bíívatu ijcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe uwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyéjú tsaapíhjáa íúmihe bájtsó-jédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsójéne óómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsójé bííva tríígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne nééváné tujkéveriye. ²⁷ Aanéhjáa díibye tépallí aabájáábé únú múnáa íúújéjéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú ijcyane bííva ííñe tééné raahóri?

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánélliihyéhjáa neéme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi ijcyánejj?

²⁹ Ehdúhjáa ditye neénéllii neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávajtsóóhi. ³⁰ Áánéllii ihdyu óvíjyucóí meihvéjtsoíñe tsanéécú ikyééméveki. Tsanééréi teene ímiááne néévá maááhívétsócooca amúhakye ó neé ámuha metábáhcyóné pájtsuuhójí

mechíjchu mecóvájtsoki. Áanetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íumíhe bájtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáne uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíne úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebéé:

—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsone ííne ímíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu. ³² Muurá panéva neváúúne lliíñevúré íjcyaróúwúutu ííñehe keemévé panéva bajtsóhééne ehnííñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté íjcyováhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchetu íjcyáne uwááboju
(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchetu úwááboobe néehíí:

—Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úwaaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhíjcyáne
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu íúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñeúvú iwáájácútso íiná íwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju íiná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsóó íñee ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóíjyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí.

Ehdúhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyané tsíeménéhjitu.

Biivátú íjcyané uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ipítýájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dílbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsó úmihé pañe biiva íjcyánetu íjcyané uwááboju iná nééiyóne. ³⁷ Áánéllihyée múúhakye neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmihé ‘páneere ííñújiri míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píivýéébé avyéjúejte íjcyane nééiyóne. Áánetu biiva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyané míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpikye imúnáájtsóne biiva bájtsóobe muurá pañetu díbye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco níjkévaiñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívetsóméíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘níjkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmihé pañe biiva mepíhñune mecóvajtsódú pajtyéiñe diitye Naavéné icyánéjcúejtéma. Aame wágóóoveé cúujúwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá míamúnaa ícyahíjcyané diityémá níjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjúcu diitye ímítýúmeke táavyéjúejtéké ímítýúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúujúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyámé dílbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuha cóójíejpi ájchúcunúdu.

Aane ihdyu óvíi ámuhadítyú lléébome icyáhcujsóna tehdu ijcyáhi.

Imíwu nééné tsíeménetu ijcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú illuú:

—Tsaapíi tsátsii ííñújí pañe ávyétá mityáné wájuumeíñe tsíeméne íáptyumíne tétsihvuré íhvéjtsoíñúhi. Ááneríi íímíjyúúvéne páneere ítsíeméne íñáhjíhénúne dsíídsima tétsii ííñuji áhdoobe iijéjuco téénema iijcyaki.

Imíwu nééné neewáyutu ijcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi imíwu nééné newáyúúne mítyane áhdótsámeíuhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íáptyúmícooca páneere ítsíeméne íñáhjíhénúne dsíídsima teeu ahdóhi.

Tsínucóóhotu ijcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínnúuri amómeke meújcuđu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohoríyé téhí úníúvú itsájtyéne pihcyú ímiá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdú muurá pajtyeíñe míámúnáama Píívyéébe páneere ííñuji níjkévátsócooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímiáámedítyú ímítyúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe ijcyame íhwañeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnema tsúúcaanéécú imíwu nénéécutu ijcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcautu néé múúhakey:

—¿A icyooca ámuha mélleebójucóó ñná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánélliihyée muha menéé:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha mélleebó icyooca ñná tene nééiyóné.

⁵² Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema icyooca tsúuca ijcyané míñéecu uwáábó íhdéenema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe ijcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri iúwaabóné ñíjkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávéjáj pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímeye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévaré méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíjju Maaría íjcyatúne? Muurá dífbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjjií muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dífbyedítyú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsijtye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúlletú dífbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dífbyeke ditye cáhcútsohíjcyátúnéllii tsá éh-nííñevu dibye méénújúcootú méénúráityúronéhjí tétshvu.

14

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)*

¹ Aanéhjáa dífbyedítú tsaate úúballé Gariréa iinújí avyéjuube Heróódeke. ² Áanélliihyéhjáa neebe únúu múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bohííhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune.

³ Diibyée muurá Heróóde néėjuri dsíjívetsómé Jóáakeé. Muuráhjáa dífbyedívú iékéévetsóne úwááñehiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodía dífbyemáyéjuco íjcyalle néėjuri. ⁴ Diibyéhjáa Heróódeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa íñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye néhíjcyané hallútú imilléroobe téijyuréjuco idsíjívetsóné dífbyeke. Áronáacáhjáa nuhnévebe Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dífbyeke ávyejúúllehíjcyánéllíihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsimávajcóójí úújeténéllii diibye Heróóde wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodía ajuúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dífbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúvebe mítyane. ⁷ Áanélliihyéhjáa díílleke neebe íná dille dífbyeke táúmeíñevu íájcuíné

ímiááné állítyuubére. ⁸ Áánélliihyéhjáa tsiiju úwaabódújuco dille nééne dífbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dífbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné díbye nééne pámeere dífbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca tsaatéké wallóó diibye Jóáa cuvéhóójari íjcyáabeke ditye ikípíyuúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa pééme ikípíyuújúju tsívané bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme diille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsííjuke.

¹² Áánélliihyéhjáa dífbyeúvú mamyémú tsáame dífbyeúvú íitémeho iújcújéne cuúuhi. Átsihdyúhjáa Jetsóó éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)*

¹³ Átsihdyúu muha mepéé mííneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúúca míamúnaa waajácújucóó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa mííne pañétú Jetsóó íjchívyeebe íitécunú tétsihyíjyuco míamúnáácobaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áijyúu tsúúca cuvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dífbyeke:

—Tsúúca cuvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca. Ílluréjuco wallo íjtyéke íchíj piíhírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Ívéémekéami ó wálloóij. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyée muha menée dífbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míityét-siye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakyé iñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakyé dibye ájcune muha méwajtú pámeekére.

²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánétúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsime éévemeítyúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Ááné boonétúu Jetsóó múúhakyé néé muha dífbyé ihde mííneri mepájtye tsíñejcúeévú dibyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iiye múha íjcyátúhullévú cámeéhbaúvú Píívyéébema íhhyúvaki. Aabéhjáa íjyjunú téhullévu.

²⁴ Áánáacáa muha tsúúca píínéeuríjyucó meíjcyánáa ávyetá íhnáhó kíjyébama nohji múúhakyé wájojcóhi. ²⁵ Aaméikyée muha mepéépíñáa cóójí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úllebére. ²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métu-
jkévetuj!

²⁷ Áronáacáa neebe múúhake:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

²⁸ Áanélliihyée Péédoro néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiáané diibyéjuco u íjcyáha-
jchíí o péé diéllu ehdu nújpácýó hallúri.

²⁹ Áanélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro mǎnetu níityeíñúné nújpácýó hal-
lúri úlleebéré díbye éllu. ³⁰ Áronáacáa kíjyeba ávyetá
íhnáhó néeneri íllityéne ílluréjuco dibye búuvéne.
Aabée díbyedi wánjcyámeíbyé nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áanélliihyée íhyójsitu iékéévébeke neébe:

—¡Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújsotúne?

³² Aamútsíi mǎné pañévú úcáávénaa tsúúca kíjyeba
íhvetéhi. ³³ Áijyúu pámeere téémí pañe muha meijcyame
Jetsóo lliñévú memíhmóúbáne menééhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóo bóhiítsóné Genetsarée iñújiri
(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée
iñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne
úballé pahúllevaré téené iñúji múnáake. Aamée
tsívahíjcyá chéméméhjike dibye ibóhiítsoki. ³⁶ Aamée
díbyeke néé íwajyámúubávúré dibye idyómájcótso
ibóhiíki. Ahdújucóo ímiáané díbyeke íwajyámutu
dómajcóméjuco bóhiíjcyáne.

15

Ímichi ìiná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá méenuhíjcyatú méihdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámehíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchoméíñé meméé-nune.

³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju néene tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíihye. ⁴ Muurá dífbyé taúhbaju néehí: “Ámúháj caánímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ipíaabóné ímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuútsikye o píaabóne. Muurá ámuútsikye o píáábóiyódú íívane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.”

⁶ Aanévá ehdu íhgyúváróobé hallúrí tsá ìiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíihye. ⁷ Ímíáámeúvúdú ámuha méicyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímíáánéjuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía ámuhádítyú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuriye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíne oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné úráávyeuúdu.

¹⁰ Ehdúu inétsihdyu Jetsóó tsiíne pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíneúvú melleebúcunúco íiná nééiyóné ámuéhakye o nééíne ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévare míamúnaa óóvene tsá diityéké tútávajtsotúne. Muurá ihdyu diityé ííbúwá déjúcotúré ímityúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu díbye néénéllii muha dífbyeke menéehíí:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatye paritséómuke ávyéta tsáriyé pájtyene?

¹³ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá múúne úmíhé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé íínehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyó avyéjúejte íjcyatúme ímityú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá meíícúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeityúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjájucó áákityéiyóné wáhyéju dííwáne pañévu. Ahdu muurá diitye. Ehdúu Jetsóó néehíí.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dífbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyene u nééne uwááboju íiná nééiyóne.

¹⁶ Áánélliihyée neebe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájá-cutú ñná tene nééiyóne? ¹⁷ Muurá panévaré meóóve-híjcyanéñjǐ pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá ñíbúwá déjúcotúré ímítyúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá diityé ñíbúwá déjúcotu ichívyehíjcyáné panévaré ímítyúné íjtsaméi ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéñjǐ, ditye ihdí-cyámema dómácócatsíhíjcyanéñjǐ, ditye nánícyatsíhíj-cyanéñjǐ, ditye állícyatsíhíjcyanéñjǐ, ditye tsíjtyedi néñní ihjyúvahíjcyanéñjǐ. ²⁰ Énehjǐ ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú ímíbájchómeíiyóné íhyójtsine níjtyámeítyúmé májchone diityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsííñé iíñúǐ múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomí-cyú íjcyáné iíñúǐvu. ²² Átsihyíhǐyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúǐ tsiiménémúhaabe u íjcyáábej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ñná néétu díílleke. Áánéllíihyée muha dííbyeke menééhií:

—Áálleke píáábó dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníj-cyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo íjraéé-muke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsojkiimeylléré dífbyé lli-
iñévu imímóúúvéne nééhíi:

—¡Avyéjuúbej, áronáa óvíjyuco ihdyu oke piáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne
oohímyekéréjuco téénevu ájcúityuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Ihdýúhde tehdujúcooro, Avyéjuúbej. Áronáa muurá
múúne oohímýé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu
dójcónéwuúji.

²⁸ Áanélliihyé neebe dílleke:

—Ímiáanéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane
ihdyu óvíi uke ó piáabóhi.

Ehdúu Jetsóó dílleke néené tujkéveríhjáa tsúuca díllé
ajyúwá bohíjucóohíi.

Páhduváre néene chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó
bóhiitsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiíne Gariréa unéuvu
mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú
ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa
píhcyaavémé tsivácunú páhduváre néeneri
chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike,
íhgyúvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye
tsííñeeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée
bóhíitsohíjcyáabe. ³¹ Ááneríi míamúnaa ullévenúhijcyá
eenéé íhgyúvahíjcyatúmé tsúuca íhgyuvájúcóóneri,
páviiújíi némehji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmée tsúuca
úlléjúcóóneri, hállúvatúmé hálluvájúcóóneri. Áánemáa
duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Piívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

³² Áané boonétúu Jetsóó múúhake neéhií:

—Mítiane ó ídáátsové íjtye tsúuca pápihchúúj coojívájuco mééma íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánéliihyé muha menéé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúneta mémájchótsóiyá áyámekéjííva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánéliihyé múúhake neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánéliihyé muha menééhií:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánéliihyé neebe ditye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhake ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Ááné imájchóne pámeere tsaimíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Ááné diitye májchome wajpímúré 4,000-meváubájháa waléémuháñema tsiime éévemeítyúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wálloobe diityéke. Átsihdyúu muha mííneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné díbye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro néé iévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdu muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néjyju muhdíívané cóójí íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájácú okée iwáalloone tsúúca ámúhakyé Píívyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejíí ¿íveekí méimíllé méénúrátyuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjíívari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááné diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédítýú mepéé tsiéllévuréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke
téííbúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábájíivéne.
⁶ Áánaacáa Jetsóó múúhakyé nééhií:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakyé dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhakyé:

—¿íveekí ámuha apááñeríyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúmé

ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájácutú éhnée 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne? ¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú ííivane tsá ámuha mewáájácutú tsííñeriyé ámúhama o íhjuvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícuvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájácuuvé ímiááné téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí dibye múúhake nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mc 8,27-30; Rc 9,18-21)

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané iíñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítu?

¹⁴ Áánélliihyée muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjuú uubálle múnáadítu Éríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶ Áánélliihyée Péédoro nééhií:

—Muurá uu Crijto míamúnáake u pájtyetésoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hachchi u íjcyaaábe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuvátúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú íhjuváihi. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ñná wááótuúdú u néébe ú íjcyaa múhdumé oke cáhcújt-sómedítýú ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ñná muhdú méénútyuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíne bóhíhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejte íjcyaiíne. Aane íne ííñújjiri múhdurá ícyahíjcyané míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénéejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénéejte íjcyá díbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñéené boone múúhake neebe muha muucá meúúbállétu ímiáané diibyéjuco Críjto mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjívéíne Jetsóó úúballéne

(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22–27)

²¹ Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkévéjtsótmá llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhrané níjcáutu díbyeke dsíjívétsoíne. Ároobe 3 coojívatu tsiíne íbóhíííne úúballébe. ²² Áánélliihyé Péédoro múúhadítýú idyówajcáróóbeke nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe íjcyánáa ñná uke pájtyeéhi. Tsá ñná uke pájtyeítýúne.

²³ Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dífbyeke uh-báhi. Neebépeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméiyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Tsaate oke úraavyéné ímillémé óvíi ímillédú íicyahíjcyánetu ííhveténe úraavyé wáiyúmeityúmeré íícúbáhrámeiyóné pañe. ²⁵ Muurá íimillédú ííñújiri íjcyáiyóneriyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu teene ííhvéjtsóne ookéréjuco ímí úráávyéíñeri tsúúrameíhijcyámé pájtyéteéhi. ²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóvénaa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyané tsane mepájtyetéiyóné ehnííñevu tsáimíyé meíjcyáiyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dífbyeéjté níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámúhadítyú tsáhái tsaate dsíjívéityú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

17

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédoro, Jacóóboo, íñahbe Jóááá, éhdúmeke cámeñbaúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúreevéébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta

cádiucunú peetédu. ³ Áánaacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dífbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe.

⁴ Áánélliihyéhjáa Pééodoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Pééodoro íhjyúvánáa ojtso ávyeta ájchú-cunúné diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe néehíí:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane íllityéne íhvóhobáme.

⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré néehíí:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyócuúvéne tsiíñe ditye íítérónáa tsáhajuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñeí muucá íñe ámuha maáj-tyumíne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o dsíjívveebe tsiíñe o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¡Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiíñe bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóíibye bóhówááveíñe íhdéwu?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímíáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóííbye úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema. ¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá

míamúnaa ávyejúúlletúmé múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjuco Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke idyárííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waa-jácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú dibye nééené.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúúca tsiíne wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áanáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lliíneúv imímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íñe íjtye dímamýému éllevu diityévá óóma íbóhíitsó o tsívaróóbeke tsá ditye bóhíitsotúne.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímiáané ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúcúne ámúhakye ó úwáábohíjcyáá ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhakye íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke dibye úhbánetu dibye íjchivyéne. Ááné boonée tsúúca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Ááné boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dífbyeke menééhíi:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áanélliihyée neebe múúhakyé:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllii tsá ámuha mepíívyetétú tehdíivane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámúhakyé o néesé mojtáátsá neeváúwu áyá néerou muhdú kéémevédú ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íínéiyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá íiná ámúhadívú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke píáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néesé múúhakyé.

*Ídsíjívéíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)*

²² Áhdurée Gariréá íiñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhakyé neébe:

—Míamúnáájpidívú ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímityúmeke. ²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhíhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátsó múúhakyé pajtyéhi.

Duurúvájá wáabyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhakyé íáhdótsoki. Aamée Péédoróké néesé Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáabyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áanélliihyée Péédoro néesé diityéke:

—Íhdyúi áhdóííbye. Ehdúu ditye neéne Jetsóoke íúúballe Péédoro dííbye éllevu tsájá pañevú úcáávérónáa íhdére népéjtssoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú ijtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjajte? ¿A íiñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé iñúji múnáakej?

²⁶ Áánélliihyée neebe Pééodoro:

—Muurá múúne tsííñé iñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Aanéjii ¿muhdú tsííñé iñúji múnáájpiubájii ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáa pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcuúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé méema tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Pééodoroke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menééhií:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyaa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuri muha mejjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyée tsííménéwúuke ipíúváábeke múúhájpiínévú píicyóóne neébe:

—Ímiáané ámúhake o néé íjtye tsíime ínéikyé wáájacutúme íjcyadu ámúhá íjtsaméi cápáyóóvétúhajchíi tsá ámuha mejjcyáityú Píívyéébé avyéjajte. ⁴ Muurá Píívyéébé avyéjajte idáátsóméhjiúvú tsííméwuúmú íjcyadu nééme íjcyá íhtsútajte. ⁵ Muurá íñe áánu ídátsó tsíímene íjcyadu táuráávye múnaa idáátsóméhjiúvú néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne.

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééené
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)*

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiiméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájójcó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa nééené ihdétu. ⁷ Jíveekíami íñe ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Ahdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámuháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méjcyaa ámuháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá ídátsó ámuha méjcyaa ímí ámuháj piiháñé néérome múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. ⁹ Áhdure ámuhá hálluúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúeuhjí íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

*Obéjía mújtánetu íjcyané uwááboju
(Rc 15.3-7)*

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsiiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú nééené cahcújtso múnáake éhdiivalletúne. Muurá íjcyámé diityé tehméjté níjkyéji múnaa Llihíyoma dífbyeke diityé hallúvú piááboju

táumeñhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáá ímítyuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítýuró dífbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dífbyeke íájtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehnííñevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíletú dífbyé uráávye múnaa ídátso tsiíméwuúmú íjcyadu néémedítýú tsáápíubaré wágóoovéne.

*Tsjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)*

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámuháma méénúhajchíí múu iiye díbye íjcyátsihvu bóijcyú téénetu díbye illéébóhajchíí ímímbáávyeke. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívámevájucó ímíñeúvú íhjuváné dífbyema. ¹⁷ Aame néérone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjuváné dífbyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhajchíí múu ílluréjuco íhvejtsóné íhdícyaabéduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiááné ámúhake o nées múhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco íñe ííñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhake o nées míityétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabeke píáábó táumeñhajchíí muurá píáábóiiibe diityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj píine oo diityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néenélii Péédoro nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óóma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéhjáa ihyájkímú pevénéré dííbyedítýú náhjíhénuhíjcyáné diityémá ímíbajchódu.

²⁴ Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítýú náhjíhénuhíjcyáábema.

²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú teene íínetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa díbye íavyéjuube

née tsaatéké dííbyedívú íñáhjíhénúíñé páneere íhñénéhjima íítsíímemájuco teene múhdutú díbye áhdóityúrónéllííhye.

²⁶ Áánélliihyéhjáa díbye íúnú múnáajpi dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne dííbyedívú ídáátsójkímeyéíñe nééhií: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyáróné pañéi daabúcú íñe úhdityu o náhjíhénuhíjcyáné uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneére.”

²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyedi ídáátsóvéne tsáhájuco díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íiná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítýú áyánéwu íñáhjíhénúné áhdohíjcyatúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé ícyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjíhénúne. ²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne ídáátsójkímeyéíñe nééroobe dííbyeke:

“Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcu tsaríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíletú ídáátsovéné díbyedi. Ílluréjucóhjáa díbye cúvéhoojánúné díbyeke. Aabéhjáa cúvéhoojá pañe ijcyá díbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke díbye dáríivéné tsijtye íñahbéjteke ídátsó pájtyénéllíi íavyéjúúbeke úúballémé muhdú díbyeke tene pájtyene. ³² Áanéllíihyéhjáa íavyéjuube píuvá díbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyetá imityuube uú? Úhdí muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyetá mityáné óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdí o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube díbyeke íñéene ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámúhake méénúibye Llihíyó níjkyéjiri íjcyaaabe ámuha ímíáanéjuco ámúhá ííbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

*Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mc 10.1-12; Rc 16.18)*

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa ííñújvu Joodáa tsiñéjcvu. ² Áhullée mítyane míamúnaa úráávyehíjcyá díbyeke. Áámedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyaaabe. ³ Áíjyúu tsaate parítséómú díbyeke imújtátsóro díbye éllevu itsááne néehíi:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakyé íhvéjtsóiyóné ihdí-cyáné hallútúre? ⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváné dibyée páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyádyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téjyújuco dibye néene wajpi wáleeke ityáábávállema ííneíné cáánímútsidítú díllemáyéjuco íjcyá tsahéécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá míítyétsi íjcyáromútsí tsahéécoréjuco íjcyáíne Píívyéébéé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyoooca dówáávéityuróne. ⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii neéme díbyeke:

—Áánaacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné tééne waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájcúnema? ⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha mejjcyadu ditye cáhcujtsópítúyúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdu tene néétúrónááaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsotúne. ⁹ Áánéllii ámúhakyé o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjíma méénútúrólleke ííhvéjtsóne tsíjípíllekéréjuco táábáváhajchíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjípíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenuhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéehíí:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávajcatsí nééronáa tsíñe-jcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Árónáa tsá pamévareé píívyetétú tehdu iíjcyane. Apáámyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píivyeté tehdu iíjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wálleema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wálleema íjcyane píívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane ìná túhújtsotúmé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjújete íjcyáneríyé ìíjíveki. Áhdícyané ihdyu óví caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu íjcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ìtsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye díityé hallúvú píááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánéllihyée muha menée ìnévú dítye tsiíméké tsívane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhakyé:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá díitye tsiíme íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéjú íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu ìnééne díityéké dócáráj-coobéré Píívyéébeke píáábó táúmeí díityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepée tsiéllévuréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyabe Jetsóó éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboóbej, ímíáábé u íjcyabe cána oke díne muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímíáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímíáábe. Áhdícyané cáhawáá dííbyé

taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjy.

¹⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dílbyé taúhbajúúne? Áánélliihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu ihdí-cyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díicyáanimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdujuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá ijcyáneí tsiíne iiná o méénúiyónej?

²¹ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u ijcyane u ímílléhajchíí dítsieméné náhjihénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyu ihdyu ímiááné ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dílbyeke mítyane díbye éhnévánéllíihye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóvee-bére.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néé múúhakyé:

—Ímiáánetúré ámúhakyé o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu díbye nééneri muha meúllévenúne menééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánélliihyée múúhakyé ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa píivyetétú iye ipájtyetét-sámeíñe. Áronáa Píivyéébe piivyeté diityéké ipájtyetét-sóné ñiná dífbyedívu túhúútúnéllíihye.

²⁷ Áanéllíihyé Pээ́doro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿Íiná muha méújcuú tééné hallúvu?

²⁸ Áanéllíihyé múúhake neébe:

—Ímiáánetúré ámuúhake o néé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáavyécooca Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méjcyaa 12-hava ámuúha múnaa ijraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallé-muu, cáánumuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyáromeke ipí-cyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí méénume éh-nííñevu tsaimíyé íjcyaa múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téñbúwá méjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákimyeíñetu íjcyané uwááboju

¹ Muurá Píivyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó ehne múúne tsaapi íúmíhé wákimyéí múnáama diityé wákimyéí ímíbajchódu. Tsaapíhjíyaa muurá íúmíhé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénetúré nehco wákimyéí múnáake. ² Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamíwá tsájcooji íáhdoíñe. Áánemáhjáa wallójucoobe ditye iwákimyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhrejjuco néénáa tsiiñe tsíjtyeke nehcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áámekéhjáa

neébe: “Ámuúhaj, óóma méwákímyeítyé táúmihé pañe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Ááné boonétúhjáa idyé tsiíñe cójípíine péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Ááné boonétúhjáa ávyétá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áámekéhjáa neébe: “¿Íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétare?” ⁷ Áánélliihyéhjáa néemeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbánejjí íiná muha méwákímyeíyáhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ané óóma mepééne méwákímyeítyé táúmihe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dífbyema.

⁸ Ááné iijyúnuvúhjáa diitye wákímyeí múnáá tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúhi. Ááné boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa dibye eenée ávyétá nihñéejtéré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamívá diibye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eenée tujkénú cúúvéneturé úcaavémé ííténe íjtsámeí dibye áhdoíñé éhniíñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñélliihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáajpidítyú líhcyámeímye. ¹² Áámedítyúhjáa tsaapi neé dífbyeke: “Aca muhdú íívane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójíhájchótá állócohíváneri mewákímyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhakye o áhdoíñé

tsájcoojí wákiméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáriívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu wákímyeíyómema tsahdúnéhjíré o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájácutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsidívu? Anéjííva oke ú nééiyá múhdurá o dáriívéne. Áhdure tsá u nómiutááváityuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iiye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátso waagóojte íjcyaaáhi. Ááné lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúuteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákímyeívu o újcúrómedítyú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúuteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákímyeí múnáama diityé wákímyeí ímíbájchónetu.

Ídsíjíveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte ávyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe. ¹⁹ Áabeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke ímyéénúubeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Jacóóbomútsj tsiíju Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dííbyé lliiñévú mímóuuvé piáábó ityáúmeiki.

²¹ Áállekée neébe:

—¿Íñetú uke o piabóné ú imílléhi?

Áánélliihyée neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úuma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájácutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke ñétsihdyu díityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyetá ñnáhó méicúbáhrámeíiyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíiyáhi.

²³ Áánélliihyée neebe díityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméííhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyoóítyuróne. Muurá ihdyu Lihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dítyétsí íhgyuváné múúhakye díityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsarí pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhakye ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú ñne íñújiri íjcyané avyéjunte pamévare íhtsutúme íjcyane ímílléne.

²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu ñne ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu neétune. Ámúhadítyú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu ñnahbéjteke íícuvé ñéé muhdú Míamúnaájpídívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu.

²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáabeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu

o tsáá diityéké o píaabódú íjcyabe diityé wájuryi o dsíjívè teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátumútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Ájyúu hállúvátumútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba nées dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néenélii tétsii íjcyame uhbá cúuvéhulléré dityétsí íjcyaki. Áróneríi íícúvétumútsí éhniíñevuré tsiíne néehí:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³² Áánéliihyéé Jetsóó íjyócuúvéne nées diityétsikye:

—¿Íiná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéliihyéé neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néenélii mítyane ídáatsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné díbye dócárájcónetu tsaimíyé íitájúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekéréjuco úraavyéne.

21

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée píihíriyéjuco Bepajéé cóomí úníuri Oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóo mítyétsikye múúhadítýú técoomívu.

² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne ííjú íllíma íjcyabe dóhjínúmeíbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneeco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye. Íícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa-jpíhgyáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióó cóómi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámuhá avyéjuube tsaá idaatsóné íayáne ííjú hájchíí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúúca újcujé diibye íayáne ííjuka íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájamúúnetu muha meíhbóné hallúvú íñérívyéne péjúcoóbe. ⁸ Áíjyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaaté wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñé-cohíjcyá:

—¡Ñóóoj, máávyejújtsó áánu Dabííúvúj tsiiménémúháábeke! ¡Maímijyu dibye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóoj, máávyejújtsó caame íjcyabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé nééhií:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéllíihyée tsaate nééhií:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa-jpi Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

*Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)*

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévu náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévu míamúnaa oóma íhjuvahiíjcyáiija.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áíjyúu tééjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dílbyeke piáábó táumeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénuráítyúronéhji. Áíjyúu tsiime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejújtsó aadi Dabííuvúj tsiiménémúháábeke!” Aanée llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke néehíí:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? ¹⁶ Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé: Pámeere dílbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóriyéi íjcyarótsíwuújimájucu.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneé boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Áané tsitsíívevúu cúúvéneturé muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñaá Jetsóó ajyábáávatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’

iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áanélliihyée illuréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééené:

—Níhñécunu illuréjuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu dibye néénemáyé tsúúca ijtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dífbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéérahe peecútéré tsúúca cheméhi?

²¹ Áanélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ímiáané ímiñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré iñe higyéérahe o chémétsónéméné ámuha meméénúityuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú íñéiyá móááj piñévu. ²² Ahdícyane muurá páneere íiná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhake ájcúibyee ímiááneturé ámuha ímí mecáhcújtsóhajchíjyu.

Jetsóó ihtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

²³ Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévú dibye úwáábónáa páñétúejte llúúvájte avyéjurtémá túkevétsojte dífbye éllevu itsááne nééhií:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéi méénuhíjcyaaábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíi botsíi ámúhake ó neé múúbé ihtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áanélliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivýéébé nééjuri tsótsohíjcyáábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ²⁶ Áánetu ‘míamúnaaré nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa tééné hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivýéébé ihjyú uubálla múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane. ²⁷ Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnévéne íllure nééme díbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácútúne.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámúhakyé ó neé múúbé ihtsúturi o méénuhíjcyáne.

Tsáapí hájchimútsidítyú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíne Jetsóo diityéké néehíí:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunú tsiíne ámúhakyé o úubáalleíne? Tsaapíhjáa íllímútsidítyú amíáábeke néehíí: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmíhe wákímyeítyej.”

²⁹ Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. ³⁰ Átsihdyúhjáa bóneébeke neebe téhdure. Áánélliihyéhjáa neébe: “Juújuj Líhij, tehdújuco. Óví ó wákímyeítyéhi.” Áronáacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítyú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánélliihyée nééme díbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakyé o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléemuma méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsíke áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámúhájtane Píivýéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhakyé úwáábohíjcyará ímityúné

ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiáané ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhjútsóne ímíjpyetéhi. Áánaacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehmé múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáá melleebúcunu tsiíñe ámúhake o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óova íbájtso ne mícónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene néévá dótsúhcúmeítsii. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsííñe íiñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúúca tene néévane iwáájácútsihvu wallóo íúnú múnáake diityemá ditye iwállóoro téénetu dííbye éhné íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Ááné boonétúhjáa idyé tsiíñe wálloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Ááné nihñévúréhjáa wálloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ íñéénema.

³⁸ Áronáacáhjáa dííbyeke íájtyúmíne néjcatsímeye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.”

³⁹ Ahdújucóhjáa íékeévéébeke ditye tépallítýú íwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúballétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane ñne diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eenée tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívémeímyeke?

⁴¹ Áanélliihyée néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré idsíjívétsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsii teene bajtso kéémévécooca tsáneevu díbyeke ájcúmyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajácúháami? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújuco. Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháamitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhakyé o néé Píívyéébé avyéjú ámúhá wáábyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáábutaréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítýú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágoóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritséómú waajácújucoó diityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áanélliihyée imíllerómé díbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju

(Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiiñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsané avyéjuubéhjáa ɪlli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wálloobe únúú múnáake ditye ñééte ditye itsájúcooki. Aaméhjáa úúbálléterónáa tsá ditye ímíllétú itsáanéé. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíne iwállóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsáane ñne ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúbállérónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsáanéé. Íícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevuré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé úmihénevu. Tsiytyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityedí íícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa íllurjúco diibye avyéjúubeke mítyane cáyobáavatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké ídsíjívetsóne diitye cóómí icyátsuhjácoki. ⁸ Ááné boonéhjáa idyé tsijtye únúú múnáake neébe: “Tsúúca ñne hájchíwu táábáváné wañéhjì májchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítyúmekéhjáa o míñutsójúcoorómé ñne tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehdújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejì tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyané cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíí.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke míñutsóné ímítyúroméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye avyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi íhdícýajamáyé íwajyámuma diityej píine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí ñne átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáá-tuúbe?” Ehdúhjáa avyéjuube dífbyeke néénéllii tsá díbye

íiná néétune. ¹³ Áábedítýúhjáa íúníu múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácýuma íhyójtícu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicýóhjí téhulle díbye ityáá íh-wáñe ííhdónema.” ¹⁴ Ehdú nééne muurá íñe ímíááné páme wáábyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné parítséómú itsárílléne pí-tyácójcatsí muhdú dífbyedívú íñéétsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróódé icyánéjcuéjtémá tsaatéké íhdityu wallóomé dífbye élleu ditye íñéete muhdúhjáa dífbyedítýú ípí-tyácójcatsíñe. Aamée itsááne dífbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímíáábé u íjcyane ál-líutuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímíáááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllííhýe. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhakyé díñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánó-muube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíj-cýané maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dífbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímíáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj.

Ahdújucóo ditye tsájíívu úújetsóné dífbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane íííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

Dsǰǰívémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone

(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááné boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáá dííbye éllevu medsǰǰívémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitsééúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsǰǰímávátuube dsǰǰívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábavaiñé dííbyeréjuco itsǰǰímáva díílledivú íñáhbeúvúu tsǰǰímávaiyóne. ²⁵ Aanée ijcyámé múúhadítyú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée

ityáábavárólléjtane dsǰǰívé tehdu tsǰǰímávátuubére. Áállekéé bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsǰǰívé téhdure tsǰǰímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábavarómé dsǰǰívé

díílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré díílleréjuco dsǰǰívéne.

²⁸ Aane cána múúhakyé diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñé tsiíñe ditye bóhíicoóca?

²⁹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnél-liíhye. ³⁰ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhíjyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájuco muurá míamúnaa táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnááduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaaa, Itsáaaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.” Ehdu muurá Píívyéébe néénetu méwaajácu ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééityuro díityé Piivyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó díityéké nééneri ullévenúme muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséomú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaaavéné dííbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítyúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánélliihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹ Áánetu tsiíñe néehíi: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájjúmeídyu.” ⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíi tsúuca méijcyá dííbyé ihjyú uubáalle múnáape úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíñe neébe:
—¿Aca mújtsiiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méíjtsúcunúhi?

Áánélliihyée néémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyo muurá díbye.

⁴³ Áánélliihyée neébe:

—¿Aanee idyé muhdú íívane diibye Dabíiúvú íjtsiiménémúhaabe íjcyáíbyeke dilló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré díbyeke túkévjtsóneri neebe díbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúí diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtodítyú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyooobe díbyeúvúj tsiiménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké néene íáñújcútúnéllii tsáhájuco tsiíñe dítye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó néehíí: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Ímiáánéhde tehdújuco dítye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjírá dítye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé

tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejjíva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere iiná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnaa diityéké imítyájtsokiye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeíhíjcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehniíñe vu íwajyámúúné icyáméjtsójacobájivu úcámeíhíjcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé íimítsíjívúré iácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké iávyejúúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóíyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyámé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Ahdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówa-jte. ¹² Aame idáátsóméhjíúvú tsaííbuwáré íjcyame avyéjúúteéhi. Áánetu iye íhtsutúmé avyéjute íjcyane némeíhíjcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjúeje íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha

meúraávyénellíihye. Áánellíi tsá ámuha dífbyé avyéjújete meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ¿íveekí ámuha píibájyujte walléemudítýú médótuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjijtóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébema cááménécobájiúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáríívémeíhíjcyané déjúcotu muurá ávyétá ihnáhó ámuha méícúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá néene ditye iúráávyeki. Muurá ímityúmeke éhniíñevuré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánellíi diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúhá llííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menééme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúraávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvája mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééj pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiáané ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééj pañéene óórótu méénúmeíñéhjj, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi pañéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé ícúvé cóvájtsómeíñé wáji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dífbyé ícúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha

meméénútúhajchíí ímityúné ámuhá hallurí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé íicúve, mityá teene wáíjji ímichi téíjji hallúvú tene covátsómeihíjcyaijji? ²⁰ Muurá téíjji mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téíjjiene íjcyánéhjimájucó. ²¹ Áhdure idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhji Píívyéébe mémemájucó ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyánéllíihye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébekéjuco dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye.

²³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá tehújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveróné ámuhá bájtsoi. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu pañétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúraávyéne tsaimíyé meijcyame tsíjtyeke mepiáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllévu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeityúme. Muurá éétebáwu íjcyáróobeke ámuhá adó pañétú ámuha mewáágoomé jíveekí caméélloke wáágóotúmé dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhji pañevú ámuha mepícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcu híjcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúmé íjcyadu menééme tujkénú méímibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco

ámuha meíjcyane ámuhadítýú ibóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Árónáa ihdyu máidáátsoju ámuhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímítýúné íjtsaméí ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámuhake máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiááameváa diityéúvú íjcyánéllíihye.

³⁰ Áane ámuha ménehíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáíjyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítýuró Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake.”

³¹ Ehdu ámuha menééneri muurá ámuháyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha ííñimyémúeméjte. ¡Aca ámuha méíjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiýóne?

³⁴ Áánéllíi ícyooca ó pícyóoroó ámuháma tsíjtyeke Píívyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájacúmeke ámuhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávyehíjcyáá pátsárijcyomééré pacóómivárye.

Áamedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejáané pañévu. Áane tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátýétyéhúnéri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha pámé hallúríyé teene éíjyuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhji.

Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámuhá ihdéejte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ïícuvé cóvátsómeihíjcyané waijji ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámuhakye o nées ehduú éjyju múnáaúvú dáríívémeihíjcyané muurá ámuhá hallúrí ñne ícyooca ámuha meijjycámé hallúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímooóvéne
(Rc 13.34-35)

³⁷ Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaj, ¿íveekí ámuha mélliihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuhakye újycune éhne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáácýú lliñnévú újycudu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyuréjuco íjcyañe. ³⁹ Ahdícyane ámuhakye o nées téhdure oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné tsiíne o tsááíñévújuco. Téijyju muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyju áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meijchívyénáa múúha tsúúlleríjyjuco péébeke muha mépíúvú téjahji imíywu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méiité imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámúhake o nées ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñe ihde pájtyeíñehji
(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyú muha oríivó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menéehíi:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñe eene múúhake u néhíjcyanehji. ¿Aca íñetú muha méwaa-jácuú íññji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe píhíjucóone?

⁴ Áánéllihyee neebe múúhake:

—Éhdu néeme tsáma wajácútsi méjcyaco ámuha maál-lítsámeityu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúuca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díbyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoo bañúháñe. ⁶ Áhdure íjcyaiñe méénucátsi pahúllevare. Áronaa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávetyúne. Áronaa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané íññji múnnaa méénucátsií tsííñe íññji múnáama. Ájyu íjcyaiñe ájyabánema cheméháñe. Áhdure pahúllevaré íññji vááúméíhi.

⁸ Ehdu déjucóoveíñe ícúbáhrameí íññjiri.

⁹ Ájyu muurá ámuha tahñéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúme ámúhake itsárílléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítú tsaatéké dsíjívétsoóhi.

¹⁰ Ájyu muurá mítyame amúhadítú oke cáhcújtsoromé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhake itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. ¹¹ Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnnaa díllóméí Píívyéébé ihjyú uuballe múnáadi. Áámedívú mítyame állítsáméíhi.

¹² Ehdu páhduvare ímityúné íjcyánetu mítyame

tsáhájucó wájýucatsíityúne. ¹³ Áánetu ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke ihvéjtsotúmé tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyéteéhi. ¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéréi ííñújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméíhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsáá páneere ílluréjucó iníjkévaki.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii ííne ímítyúné úújéítyút-sihvu tsane ímítyúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsáríyé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmícooca mewáácunúcó cámehábuñevu Jodéá ííñúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñe muurá Daniéré tsúúcajátújucó nééne Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó íiná íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjú-cohdí ímijcóhó pañevú tsíeméné iújcuki. ¹⁸ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máídaátsoju tsáma tene pájtyeíñe téijyu wal-léemú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi íítsííméwuúmú íj-cyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeeévejcóójí ehdu tene ámúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijyu íjcyaiñe ávyétá íhnáhó ícúbáhaméi íñee ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíj-cyatúne. Ááné boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú tehdu nééne ícúbáhaméi íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúí tsiiñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyáímyé tsaate íllure íáallíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mecáhjújtsodíñe. ²⁴ Muurá

íjcyaimyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé méénuráítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dííbyeéjtéjucu íjcyárómeke. ²⁵ Aane íñe ámúhakyé ó úúballé íhdéjucu ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbuwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámúhakyé ‘éje, áádi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámúhakyé ‘áádi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhjí ditye ámúhakyé néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújucu rórihgyácódú ámúhakyé ábájínéjcuíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávyé múnaa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjucu áábatéíñe. Áhdure péjcoéjpi tsáhájucu ájchúityúne. Áijyu míícuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtárama íjcyááhi. ³⁰ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúme ííñújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba illíjchu írojrcó pámeere múhdumé ííñújiri íjcyáné míamúnáa tahñéjté óhdivu íphcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá it-sóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóone. ³³ Ahdu néene íne ámúhake o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácú tsiíne o tsááíne éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámúhake o nées ehdu nénehji pájtyeíne íneí ííńújiri míamúnaa íjcyapíńáaaca. ³⁵ Muurá íne ííńújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íne ámúhake o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááíne éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pánetu Píívyéébé Hajchi o íjcyaróobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíne oke iwál-looíne.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááíne. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame ííńuji cáájávéeíne ihde 'íínéjuu' ínéene ícyahíjcyá íimíllédú wańéhjíneri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííńuji cáájávetsóíńéllii Noéé íhmííne pańévú úcáávetsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájacúmeityúnáa tsúúca páneere ííńuji cáájávénetu tsáhájucó dítye píívyetétú muhdú ípájtyeténe. Áhdure íívane muurá míamúnaa íimíllénéhjíríyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááne ábájínejcúu díityéke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítyú tsáápiikye wáájacúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépi cáátsohíjcyámúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpile coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téííbúwá méijcyaco téené íjtsúcunúre.

Muurá tsá mewáájácutú múijyú o tsááiñe ámuhá avyéjuube o íjcyáabe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhme péjcovéiyá naní múnaa tépejco dííbye éhnénéhjí nánííñe iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró ihñénehjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téiibúwá méijcyaco naní múnáake tsaapi téhmiyódu. Muurá ámuha mejtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpídívúu o ípívyeéveébe.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe diityéké ímí íícuvé téene tájpi ditye íjcyáiñéhjítu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáabeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiáané ámuhákye o nées ímiáábé íjcyáabeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicuí óómíityúné’ íñéene íwákímyéí íibúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néesbe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne íimillédú wañéhjíneryé pehíjcyá tsíjtyéhjima líyícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óomiibye tuvááová dííbyeke dibye íjtsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco dibye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu dibye ityáá íhwañe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyeíñe míamúnáama tsiiñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítyú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé nǐjkyéjiri ijcyaaabe Píivyeébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji ijcyáíbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítyúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú icyuujúwájpcyóné ipyéété ipañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé icyuujúwájpcyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtspítýúúbeke tépejco ityéhmeéhíjcyárone icyúwávénéllii ílluréjucó cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúuca pécójpíine tsaate kéévánécoba néehíi: “¡Tsúuca tsaabe ámuha metéhmeéhíjcyaaábe! ¡Wa mécáhdahiroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne íícúí ijcyátsíivvyéjucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áanáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwájpcyó tsúuca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvjiyucó múúhakyé amúhá cuujúwájpcyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwájpcyó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjidívújucó. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúí péené hallurí tsúuca wájtspíibema ditye úcaavéné teeja dibye wáñehjívatéjýá pañevu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjucó dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha iúcaavéjucóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtspíne llééhowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhakyé paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájacutú amúhakyé.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múúhakyé Jetsóó néehíi:

—Téhdú amúhakyé tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú

meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú múijyú tsiíne o tsááíne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyané uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákimyéí tsané avyéjuube tsííne iíñújí iááhíveté íwákimyéí múnáadívú idsíídsike téhmetsoíñúdu.

¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdunehjí iwájtúne peebe diityédítu.

¹⁶ Áané hallúríhjyáa diibye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe meenu téenema. Áaneríhjyáa líyaatétsoobe dííbyema tsiíne éhniíñevu 5,000-jíva.

¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe imyéénuneri líyaatétsó tsiíne éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva.

¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívárez díbye ájcuíñuube íllure cuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánaacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímbajchová diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsí muhdú ditye téhmene.

²⁰ Tujkénúhjáa ímbájchoobe 5,000-jívávúu íajcúúbema. Aabéhjáa néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé.

Áánetújuco íne tsiíne éhniíñevu téhdunéré 5,000-jíva o líyaatétsóne.”

²¹ Áánéliihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi.

Áánélii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvétsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u

ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jivávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jivávú u téhmétsoíñúné muurá íñéé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jiva o líyaatétsóne.” ²³ Áánéllihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dífbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeífbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtší pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícycane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima ímíbájchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jivávúré íajcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñé hallúvú dsiídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné dsiídsíjii ímiátsíi páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánéllihyée íllure ó cuuú didsiídsike. Aane íñe didsiídsi.” ²⁶ Áánéllihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “¡Ávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítyu! ¡A éhdurée ú meenú teene tadsíídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsiídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néénema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsiídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyóóiyá tene oóma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhniíñevuúvújuco tene líyaaténáaaca.” ²⁸ Ehdúhjáa dífbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítýú eene 1,000-jiva íjcyane dsiídsi medójtúcúne maájcu áadíkye eene 10,000-jiva idsíídsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe líyaatétsómeke éhniíñevu tsiíñe

máajcú ditye illíyaatétsoki. Áanetu ihñe pevénére pícyohíjcyámedítýú illuréjucó medójtucúné páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádikye íínéubará óóma wákímyeítýúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.”

Páneere míamúnáama ímibájchoju íjcyaiñe

³¹ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe múijyú tsiñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjucó avyéjuube o íjcyaaabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áijyu táavyéjú ijyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyáné míamúnaa pícyáávémedítýú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáavarámuke ítyehméébé dówajcároudu. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óóma íjcyaaíhi. Áanetu cáavarámudi o díllome tsiélléré íjcyaaíhi. ³⁴ Áijyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyaaabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Llihíyó ámúhake ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjucó ityújkevééllémeke wábyujtsódújucó íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O áadóyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mécúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. ³⁶ O wájyamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájyamúvu. O chéméébekée ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójaríi o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o neénéllii muurá diitye ímiájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mécúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu?

¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke íítécunútúméré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma íjcyámeke.

⁴¹ Áanetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíine óhdityu ámuhá imítyú níjcaúvú ámuha méwágóóvéimeye. Muurá ámuha méwágóóvéé ihyájkímuma Naavéné wágóóónvéíñé cuujúwá pañévú múijyú ámuha meíjchívyéítyúhullévu. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke meíchohíjcyatú adópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájacúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámuhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, árónáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé adópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájacutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mepíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha

meéhdiiwállehíjcyáne.” Ehdú ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múíjyú níjkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ííne ímíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóó íñééné boone tsiíñe múúhakye neéhií:

—Muurá míjcyoojícúturejuco pajtyété wañéhjí lléevañe.

² Ááne pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéevéebedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááne téjyú teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyaavémé tsijtye llúúvájte avyéjúttee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dífbyé hallúvú íállíñe dífbyeke iékééveíñé idsíjívétsoki.

⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meífbórínúyónéllííhye.

Pácúúcujpácycori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáaniarí Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. ⁷ Áánaacáa tsáápille tsáá Jetsóó éllevu pácúúcujpácycó mítyane áhdómeíjpacýoma. Ájpacýoríi múrijcholle ihñíwau majchórí íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhakye tsaríwu pájtyénéllii muha menéehíi:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácuúcuújpácýorij?
⁹ Muurá téjpacýo menáhjihénúne dsíidsiri mépiáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñé illéébóne múúhakye neébe:

—¿Íveekí ámuha méihjyúvá áámyédityu? Muurá ihdyu tehdújuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhachótá ámúhama o íjcyáityúne. ¹² Áánéllii oke téjpacýorí múríjcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi íímíbjachóne. ¹³ Aane ímiááneturé ámúhakye o neé íñe tajtyééveri míamúnaa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakye Jetsóodívú o wáájácutsóne?

Ehdúhjáa dibye neénéllii ahdómé 30-jíva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémá ipítýácójcatsíñé tsúúca íímíbáchójcatsíñéllii ítsámeíhíjcyaaabe muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá májchoméíhíjcyáné wanéhjí tújkévajcójí muha Jetsóoke menééhií:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhji májchó muha meméénune?

18 Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke ménecó tsúúca muhdú o íjcyáíñe éévé pííhíjúcóónéllii dííbye jávú ámúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

19 Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

20 Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema.

21 Átsihvúu neebe múúhakyé:

—Ímiáánetúré ámúhakyé o nées íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóííbye.

22 Ehdúu dibye múúhakyé nééne ávyétá kimóhcó múúhakyé pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

23 Áánélliihyée múúhakyé neébe:

—Íñe tsají pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. 24 Ehdu ímiááne oke pajtyeíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáítýuróne.

25 Ehdúu dibye néénéllii diibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóíiibye néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

26 Ehdúu inétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhakyé iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé ijcyane memájcho.

²⁷ Áhdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevúu múúhake jájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé ijcyane maádo. ²⁸ Aane úúballé ñe muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Áhdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájjuryíyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíívémeíki. ²⁹ Aane ámúhake o neé icyoocátú tsiíñe ámúhama o ádjúcoóityúné óova-jpácyó múijyú Lihíyó avyéjuryéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádoíneévújuco. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu neéneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdú muurá neéne Píívyéébé waajácúháámitu. ³² Árónáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíñe o bóhííne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

³³ Áánélliihyée Péédoro neéhíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁴ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Árónáa ímiáánetúré uke o neé ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

³⁵ Áanélliihyée Pééodoro néehíí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá díbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaníí’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakey:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítýú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikye. ³⁸ Áámedívúhjáa ávyetá ihnáhóré kímóóvémeíbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyané cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadíñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñééne peebe diityédítýú éhnííñewuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema íhjuvaabe néehíí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhjuvátsihdyu óómiibye wajtsíí cuwári íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeke? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píívyéébema méihjývahíjcyá ámúhakye dibye ipíáábo ímítýunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiíne óómiibe biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéebema ihjyúvaabe néehií:

—Ayúju Táácáaniij, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Árónáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne tsáabe wajtsí biwáhduré cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjyáa íícúvétuube tsiíne oomí biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéebema ihjyúvaabe piéhduré tujkénúu íihjyuvádu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne diityé éllevu itsáane neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéevéebedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíne éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjurtémá túkevjtsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéenujcatsiháñé niitsúmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóóda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco díbye Jetsóó éllevu itsáane dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu új? Ehdúu néébere chohchócu dííbyeke. ⁵⁰ Áánélliihyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúuca díbyeke iékéévéebe tsajtyéme.

⁵¹ Áaneréjucóo tsaapi múúhadítúyú íniitsúwari wál-lórihjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmího.

⁵² Áanélliihyée díbyeke Jetsóó nééhíí:

—Pícyo téhbabyá pañévú díníitsúwa. Muurá niitsúmuri méénújcatsímyé téwáhjiriyé dsíjívéehi.

⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca icyoocaré Llihíyoke o táumeíyóné níjkyéji múnáa oke ipájtyetétsoki?

⁵⁴ Muurá illu oke ditye méénútúhajchíí ¿muhdíukyé pajtyeíyóné tsúúcajátújucóo Píívyéebe néhijcyáné díbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu díbyeke iñétsihdyu neebe díbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñema? Áanerá íhyajchótá amúháj piine o íjcyaaabe duurúvájá pañévú amúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróobeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdíjuco ámuha meméénune Píívyéebé ihjyú uubálle múnáape tsúúcajátújuco néhijcyáné díbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu díbyéjtane.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáa tsajtyéjucóo díbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari páñétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Pééodoro díbyeke úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi

tééjá tehme múnááj piínévú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuíne.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjuchte íjtsámeí muhdú dííbyé hallúvú iállíne dííbyeke idsíjívétsoíne. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj piínévúhjáa tsaatétsí úúballé dííbyé hallúvú íllúu dibye nééneé:

“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíne 3 coojívatúré o pánééevetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsí úúballénelíi llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íiná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíne neebe dííbyeke:

—Ímíá Píivyéébe mémeri uke o néé ímíáánetúré múúhake u úúbálleki: ¿A ímíááne díibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

⁶⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, díibyéjuco oó. Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénelíi dííbye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówaríjcyámeíbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínélliihyécó tsijtye éhniínevu dííbyé hallúvú úúbál- léiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Píívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méíjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii íl-luréjucu dibye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñéene dífbyeke méenuméré íhyúmi úníchiycyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dífbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónumeíñe

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áanáacáhjáa Péédoro lláhájtsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáájpille tééja múnáa úníu múnáalle ipyééne néé dífbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtsí lleehówá íjcyáhul-lévú péébeke idyé tsíjpille íajtyúmíne tétsihyi íjcyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánélliihyéhjáa idyé tsiíñe tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájácútsú dífbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Áané íllúhwuúréhjáa tsíjtye dífbyeke nééhií:

—Áánerá ímiááné diibyéjucu uu Jetsóo mamyé múejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyéjucu u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeífbyéré nééhií:

—ímiááneturé tsá o wáájácútsú muubá Jetsóo íj-cyáábeke! ;Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi.
⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsáaveebe Jetsóope dílbyeke néene ímiááné dílbyé uráavye múnáajpi íjcyaróné dibye tóónuíñé cáracámúí májtsivatúné ihde 3-ijyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyetá íhnáhó ímiááné ityóónune ítsááveneri.

27

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

¹ Ááné tsitsíivevúhjáa pámeere llúuvájté avyéjútémá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímíñeuvú muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhjinúúbeke tsajtyémé téené íñújí ávyéjuube Pirááto éllevu dibye muhdú íñé dílbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóóté dsíjivéne

³ Áánetúhjáa diibye Jóoda tsúuca dílbyedívú imyéénut-sójúcoónéllii botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúuvájté avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityée áhdone dsíidsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íñé imityúné méénútúúbedívú o llííhyánútsóíñeri.

Árónáacáhjáa néeme dílbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméenuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dílbyeke ditye néénéllii teene dsíidsi ílluréjuco dibye duurúvájáj píinévú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco dibye íkyéjtúhityu íóhbáyúmeíñeri dsíjivéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjunte iújcúne nééhií:

—Tsá íne dsíidsi Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyané pañevú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllííhye.

⁷ Áanemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téenema iáhdóíne tsátsii ííñuji ‘Llíyhllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeít-síi tétsihdyu tsííne ííñúji múnáa dsíjívémeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá icyoocápi tétsii mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraéémú dsíidsi dífbyeke idsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áanema áhdómé tsátsii ííñuji ‘Llíyhllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeít-síi.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téenetu nééneé.

*Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)*

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené ííñúji ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó dífbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube? Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjutmá túkevjtsojte tsiíne állíjyucóó dífbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá díbye ííneúbá néétu diityéke.

¹³ Áanéllíihyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne. Áijyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dífbyeke íiná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

*Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne
(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)*

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó pajyuva teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáapí hallúvú ditye íhgyúváábekéjuco. ¹⁶ Aanéhjáa téi-jyu ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójari ávyeta ímítýuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehíi:

—¿Cáabyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke díbyere ‘Críjtoó’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi iñómíutááváne ditye ehdu díbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú iyyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímítýúné méénudí íiné imítýú méénúúbekéjívva díbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóne ávyetá apííchó ó tuwá díbyé íhdéhcáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé díbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhgyúva díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa nééme Jetsóó hallúvú ditye iñéé díbye dsíjívveíñe. ²¹ Áámekéhjáa tsiíñe neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáabyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áanélliihyéhjáa pámeere néehíi:

—¿Díbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca iiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne éhniíñevuré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó díbyedívu!

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó dibye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúrējuco ditye íboríbaávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácycori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré nééhií:

—Árone néhi tsá táhallurí tene íjcyáityú eene íiné ímityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíne. Ámúhá halluríyei teéne.

²⁵ Áanélliihyéhjáa nééme díbyeke:

—¿Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiíménémúháábemájucó múúhá hallurí teene díbyeke muha medsíjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca íjchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívurējuco dibye íhvejtsóné diityéréjucó iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa díbyé já pañévú tsodáhómú íááhívétsoóbedívú píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa díbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné cháhíiwavu íávohjácóóbeke éjejcállómé úméhéivu. Áánemáhjáa díbyé lliínevú ímíhmóúbáne íúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—¿Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa díbyé hallúvú íúnityójcóne díbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹ Ehdúhjáa

dííbyedi iúúhívaténé níjcautu teeja wáyámúcoba dííbyedítýú ityácóriúccúne páñétúeja íwajámuvuréjuco ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátýétyéhcúíhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátýétyéhcúne

(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

³² Aaméhjáa pééme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátýétyéhcúíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúri ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýó paapáwu néénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ipíhjáccúróne tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúuca wátýétyéhcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajámúúné íjcyaíñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaíñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvuré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóo jodíómú avyéjuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítýúmútsikye wátýétyéhcúmé dííbyé únútu panéjcuwátú íjcyáwachékéecútu. ³⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáh-coja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo páj-tyetétsameí eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhćunetu ímiááné diibyjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevėjtsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáa tsáháhaca dibye píívyetétú iye ipájtyetétsameíne.

⁴² Aabe cána bo óvíi ímiááné mee ijraéémú avyéjuube íjcyáhajchíi éwachéketu ditye wátyétyehćuné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsíi dífbyeke mecáhćújtsóne dífbyeéjteréjuco mejcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óvíi dífbyeke pájtyetétsó ímiááné dibye némeíhijcyádú dífbyé Hajchi dibye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dífbyé úníutu ditye wátyétyéhćumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téijyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkéevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyétá íhnáhó wáníjcyámeífbyé néehíi:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabataáni? —Tápiivyéébej, Tápi-ivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu dibye wáníj-
cyámeíne illéébone néehíi:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áanélliihyéhjáa tsaapi íícúí idsííneíñúne wáyámubádú néene bíinójpácýó kiwátyetu iéénýojéné úméhéí nǐjcautu ipícýoonévú cújuuvé díbye ííháróki.
⁴⁹ Áronáacáhjáa tsijtye néé dífbyeke:

—Óvíyacóóne, dáácudíñe. Bo óví Eriá pájtyetétsová dífbyeke.

⁵⁰ Áanáacáhjáa tsiíñe ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítshdyu íllurjúco díbye dsǐjvéne. ⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú páñétútsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wajítahnécú. Áhduréhjáa téijyu ííñuji vááúmeíñeri nEWáyúcobané wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa nǐjkyene wáhcabánetu cahcújtso múnaápe dsǐjvéhíjcyámé tsiíñe bóhíime ijchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne Boone Píívyéébe cóómí Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánetúhjáa eene dífbyeke téhmehíjcyané tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mityané íllityé téijyu ííñuji vááúmeíñema tsíñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiáané Píívyéébe Hajchi áánuú!

⁵⁵ Áíjyúhjáa tsaate walléemú kémuélléturé íítehíjcyá dífbyeke ditye dsǐjívetsóné dífbyemáa Gariréa ííñújitu tsááme dífbyeke íícúvehíjcyáme. ⁵⁶ Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiíju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsj tsiíjuu, éhdume.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íjyúnuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómi múnaá-jpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé

Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dífbyeke dífbyeúvú iitémeho icyúúuki. Áanélliihyéhjáa neebe itsodáhómuke ditye iájcuci. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhouvuke íbíjínúne cuúú béhéjuréhjáa íhllii nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjú-coóbe. ⁶¹ Áané boonéhjáa tétsiíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

⁶² Áané tsijcyóójíhjáa teene pajtyété wañéhjí lléevá tujkénujcójí diitye llúuvájté avyéjútémá paritséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuubej, muha méitsaavé téallíjuáupe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne nééneé. ⁶⁴ Áanéllii cána cóhpejtsótsó ímíñéúvú dífbyé nijkyévuj. Áane ímíñéúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dífbyé mamyému pejco íllure íñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíne bohííhi’ íñéeneri éhnííñevu meke íalliúúnútuki.

⁶⁵ Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepéene mécoh-péjtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáátunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíne bóhííne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeeévécójí tsíjyú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcóóvejcójí cúúvéneturé Maaría

Madarénamupí tsíjpile Maaríama úújeté teene níjkyéé.
² Áánáacáhjáa ííñuji íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi.
³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó ííllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpíke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjúcoobe ípyée íñéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujéva íñe dityée díbyeke pícyohéjú íevehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé díbyé mamyémuke tsúúca díbye tsiíñe íbóhíñe diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí diityépi dsíínéríyé pééne múúha éllevu múúhakye íúúbálleki. Aamúpíhjáa ííllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áámúpidívúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike díllóhi. Áánéllíihyéhjáa íícúí díbyej tuháacyuvu waamupí díbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áámúpíkehjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu íícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ípyée Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa péené tujkéveri tsodáhómú dífbyé nijkye téhmehíjcyamedítúyú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúbáletté llúúvájte avyéjujtéké muhdú tene pájtyene. ¹² Áané lliiñétúhjáa túkevajtsojtémá iúcújcatsíñe pítyácójcatsímyé muhdú iñééiñe Jetsóope bóhíjúcóóityúné iñéhíjcyáneri iñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke iáhdóne néehíi:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcóhjané muha mecúwaiñúné hallúrí ímamyémuré újcujé Jetsóó itémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiiñújí avyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúváá díbye muhdú ámúhakye imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllii íllure iállíñe néhijcyáné ímamyémuré Jetsóó itémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápí ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dífbyé mamyé mú meíjcyame mepéé Gariréá iñújí caméhbaúvú múúhakyé díbye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dífbyedívú meúújetémé méduurúvá dífbyeke tsaate múúhadítúyú díbye bóhiñe cáhcújtsótúrónáaáca. ¹⁸ Árónáacáa múúhakye neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere íñujii, níjkyejii, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óvíí ámuha pahúllevá iñújííne múnáadívú métsújaucú táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátayaúh-

baju néhdu ditye ijcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó
íjcyáá pájyuvaré ííñuji níjkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

Píivyéébé ihju: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
